Zemkopības ministrija

LLKC

Latvijai pozīcijas galveno fokusu iezīmēšana jaunā KLP stratēģiskā plāna kontekstā, gatavojoties jaunajam ES plānošanas periodam | KLP NĀKOTNE

ZM valsts sekretāra vietniece nozaru politikas un tirgus jautājumos **Liene Jansone**
LLKC valdes priekšsēdētājs **Mārtiņš Cimermanis**

Līdzfinansē Eiropas Savienība
2027 Nacionālais attīstības plāns
LATVIJAS LAUKU KONSULTĀCIJU UN IZGLĪTĪBAS CENTRS
Lauku tīkls
Zemkopības ministrija

Nolūks

Latvijas pozīcijas galveno fokusu iezīmēšana jaunā KLP stratēģiskā plāna kontekstā, gatavojoties jaunajam ES plānošanas periodam.

Latvijas pozīcijas galveno fokusu iezīmēšana

jaunā KLP stratēģiskā plāna kontekstā

2024. g. VII

Saņemts uzdevums no ministra, organizēt DG, kas veidojot dialogu ar nozarē iesaistītajām pusēm, strādās pie fokusu izstrādes nozares attīstībai nākamajā plānošanas periodā (=LV pozīcija)

30.08.24.

1. Lielā DG:

- Identificēta vajadzība fokusiem
- DG tapis nozares Ekosistēmas pirmais uzmetums

02.10.24.

Mazā grupa = ZM +:

- Konsolidētās Ekosistēmas detalizēta diskusija
- **Identificēti 4 Fokusi, kas izriet no Ekosistēmas subjektu vajadzībām**

11.10.24.

Mazā grupa + Ministrs

- Ekosistēmas detalizēta diskusija
- 4 Fokusi

18.10.24.

2. Lielā DG:

- Vienošanās par KLP fokusiem nozarē.
- Fokusu izstrādes projektu pilnvarojumu pirmā diskusija.

29.10.24.

Mazā grupa

- apkopots un precizēts 18.10.24. lielās DG fokusu projektu pilnvarojumu diskusijas rezultāts
- izvirzīti projektu vadītāji un grupas

NOV.24 – JANV. 25.

Fokusu grupas

- >20 fokusa grupu tikšanās
- + intervijas ar lauksaimniekiem, ekspertiem un pārstrādi

10.12.24. un 21.01.25.

Mazā grupa

- tikšanās par fokusu grupu virzību un gatavošanās lielajai DG

24.01.25.

3. Lielā DG:

- Fokusu izstrādes projektu grupu paveiktais.
- Diskusija.

2025. gada jūnijs

Dialogā ar nozarē iesaistītajām pusēm radīti izvērsti nozares attīstības fokusi nākošajam KLP periodam.

LLKC = procesa sekretariāts

Līdzfinansē Eiropas Savienība
2027
LATVIJAS LAUKU KONSULTĀCIJU UN IZGLĪTĪBAS CENTRS
Lauku tīkls
Zemkopības ministrija

Izaicinājumi

Izkāpt no sava burbuļa

Domāt nevis tagadnē,

bet nākotnē

2025 **2034...**

A **B**

- Zaļais darījums, Emisijas
- Radikālas subsīdiju politikas izmaiņas ES
- Paaudžu maiņa; iedzīvotāju migrācija
- Ukrainas u.c. valstu uzņemšana ES
- Mākslīgā intelekta vieta
- Klimata pārmaiņas un to ietekme

Spēt izprast ES mēroga iniciatīvas, kam būtiska ietekme lauksaimniecības un mežsaimniecības sektoru nākotnes stratēģijas noteikšanai.

Kur iet Latvija?

ES Augsnes stratēģija (augsnes auglība, erozija, biodaudzveidība…)

ES Oglekļa piesaistes sertifikācijas satvars («zaļais» biznesa modelis papildus ienākumiem zemes apsaimniekotājiem)

Augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīgas lietošanas regula (pesticīdu lietošanas samazināšana)

ES Dabas atjaunošanās regula (EU Nature Restoration Regulation, paredzēts 2024.gada vasarā,)

Klimata mērķi līdz 2040.gadam (publicēs 2024.g. sākuma)

Ekosistēma| *Konsolidētā versija 02.10.24.*

Dalībnieku vajadzības, gaidas.

LV pozīcijas fokusi
jaunā KLP stratēģiskā plāna kontekstā

Lauksaimnieki

1. Konkurēt un pelnīt spēja (mazināta atkarība no fondiem)
2. Viegla tirgus pieejamība (iekšējais un ārējais) – godīga samaksa par saražoto
3. Politikas paredzamība 10 gadu periodā un nolasāmi attīstības virzieni

Lauku telpas iedzīvotāji

1. Darbavietas
2. Transporta infrastruktūras pieejamība
3. Veselīga, tīra, sakārtota, sakopta dzīves vide šodien un rīt

Kooperācija/ Pārstrādes un loģistikas industrija

1. Potenciālie attīstības virzieni investīcijām
2. Iespējamais atbalsts, t.sk. likumdošanas infrastruktūras attīstībai
3. Izpratnes veidošana par sadarbību, skaidri mērķi un nosacījumi

Sabiedrība – produktu un vides patērētājs

1. Lokālo produktu atpazīstamība, izsekojamība un pieejamība par saprotamu cenu
2. Lauksaimnieciskā ražošana nodrošina vides sakoptība
3. Informētība un izpratne par lauksaimniecības nozari un EU fondu atdevei atbilstoši atbalsta mērķiem

Zemkopības ministrija

1. Konkurēt un pelnīt spējīga nozares attīstība, politikas paredzamība 10 gadu periodā
2. Dialogā radušies LV fokusi un vienošanās par LV pozīciju KLP
3. Vienkārša administrēšana visiem

ES

1. EU fondu atdeve no katra Eur, atbilstoši atbalsta mērķim
2. LV pozīcijas integrācija ES KLP

Latvijas valsts

1. Pelnītspējīga nozare ar atbilstošu pienesumu tautsaimniecībai (IKP)
2. Stabils vietējās pārtikas nodrošinājums
3. Efektīva LV dabas resursu apsaimniekošana un cilvēku resursu iesaiste, saglabājot vides vērtību un kontroli pār nacionālajiem resursiem

NVO

1. Konstruktīvs dialogs un sinerģija ar nozares dalībniekiem
2. Pozīcijas integrēšana fokusos un KLP

Finanšu sektors

1. Potenciālie nozares attīstības virzieni
2. Lauksaimnieku rentabilitāte

1. solis

Zemkopības ministrija

Latvijas pozīcijas galveno fokusu iezīmēšana jaunā KLP no 2028.gada stratēģiskā plāna kontekstā

MINISTRA DIALOGI

1. Konkurētspējīga un efektīva uzņēmējdarbība lauksaimniecībā, radot augstāku pievienoto vērtību tautsaimniecībai.
2. Tirgus pieejamības un eksportspējas stiprināšana.
3. Efektīva un ilgtspējīga nacionālo resursu izmantošana.
4. Risku vadība ar līdzsvarotu atbildību.

Zemkopības ministrija

1. Konkurētspējīga un efektīva uzņēmējdarbība lauksaimniecībā, radot augstāku pievienoto vērtību tautsaimniecībai

Nolūks: Zinošāks un izglītotāks lauksaimnieks, kas rada konkurētspējīgu un efektīvu saimniecību

A) Sāpe, vajadzība, domas

1. **Zema rentabilitāte – 1-3%, atkarība no atbalsta maksājumiem**
2. **Nepieciešama skaidrība nozaru griezumā**
3. Nepietiekama produktivitāte
4. Grūtības investēt produktivitātes celšanā
5. Kvalitatīvu finanšu datu trūkums saimniecībās (GP)
6. **Fundamentālo zināšanu trūkums (agroķīmiskie pamati, finanses un finanšu datu trūkums, mikromenedžments)**

B) Vēlamais rezultāts, idejas

1. **Identificēti dzīvotspējīgi darbības modeļi** (caur status Quo nozaru līmenī) (Mazāk bezjēdzīgu atbalstu)
2. **Palielinās konkurētspējīgo un efektīvo saimniecību skaits**
3. Palielināt jauno tehnoloģiju, tehnoloģisko risinājumu un MI pieejamība
4. **Datos balstīta uzņēmējdarbība, platforma saimniecību datu benčmarkingam**
5. Palielinās jauno lauksaimnieku īpatsvars
6. Izglītoti lauksaimnieki

Lauksaimniecības izlaide uz 1 LIZ hektāru, EUR/ha

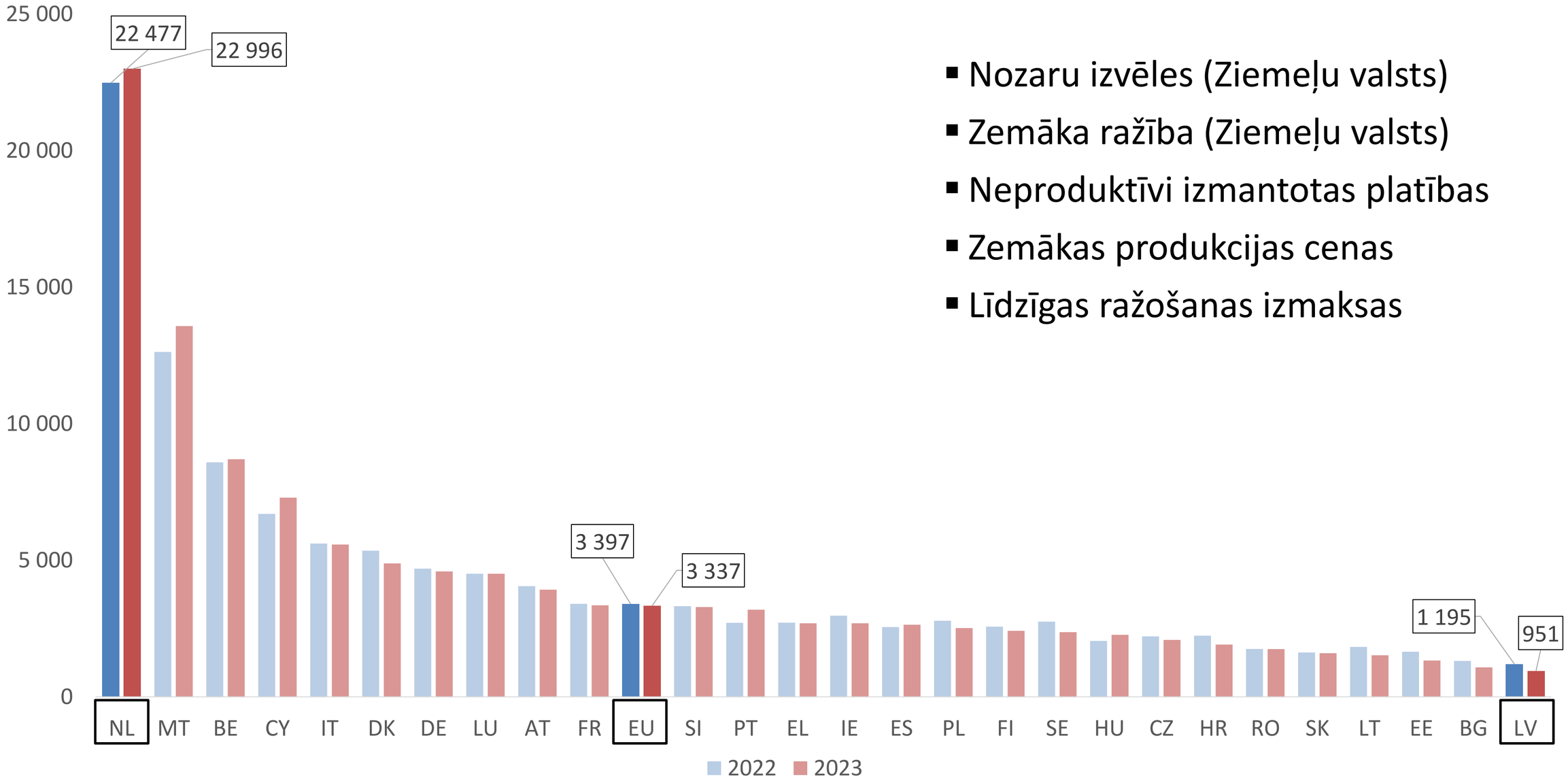

- Nozaru izvēles (Ziemeļu valsts)
- Zemāka ražība (Ziemeļu valsts)
- Neproduktīvi izmantotas platības
- Zemākas produkcijas cenas
- Līdzīgas ražošanas izmaksas

Latvijā tikai 28% jeb 14,5 tūkst. tiešo maksājumu pretendentu deklarē ieņēmumus no tirgus

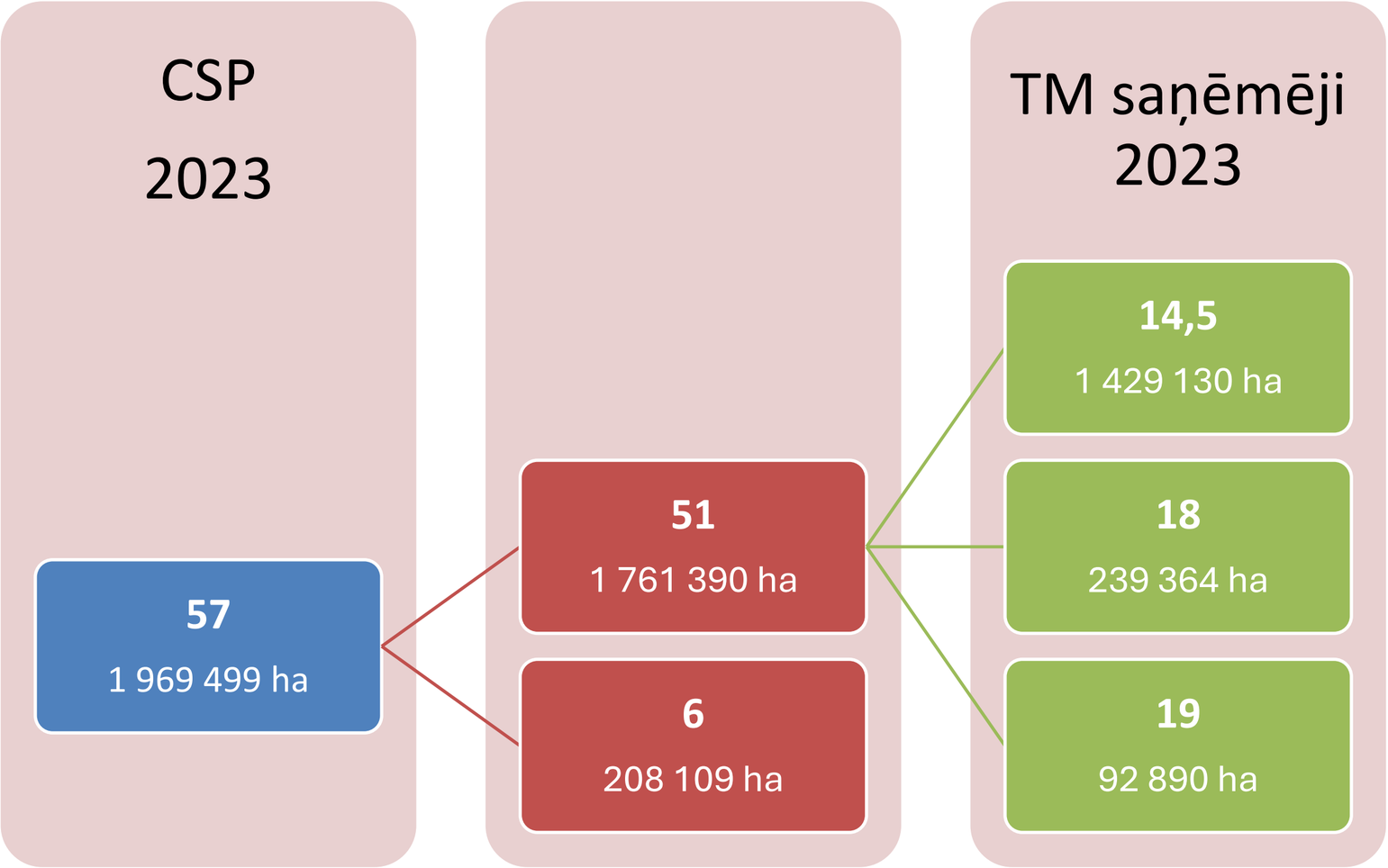

Ražojošās
Marķētas dīzeļdegvielas saņēmēji

Potenciālās
Standarta izlaide virs 150 EUR/ha

Neražojošās
Standarta izlaide zem 150 EUR/ha

Kādēļ neražojam – dominē mazas, bez lauksaimniecības izglītības, seniori, atrodas Latgalē un Vidzemē, ilggadīgie zālāji

57 tūkst. saimniecības no mazākās līdz lielākai

1 ha... ...7200 ha

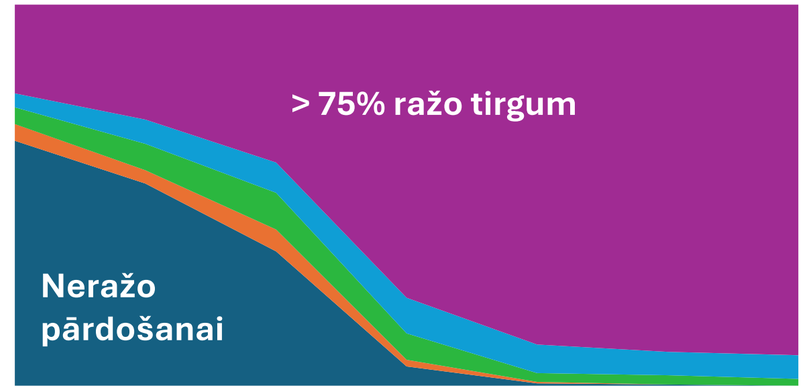

Jo mazāka saimniecība, jo **mazāk ražo tirgum**

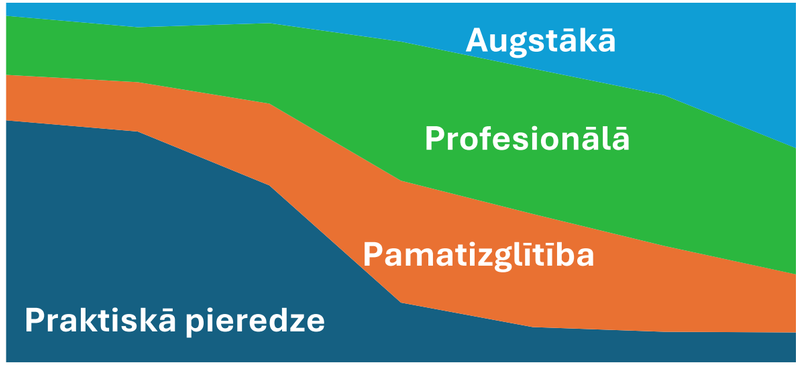

Jo mazāka saimniecība, jo zemāks lauksaimniecības **izglītības** īpatsvars

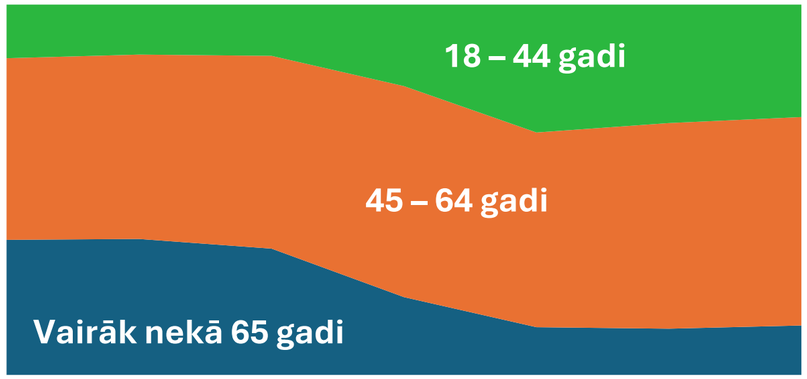

Jo mazāka saimniecība, jo **gados vecāks saimnieks**

Kādēļ neražojam – dominē mazas, bez lauksaimniecības izglītības, seniori, atrodas Latgalē & Vidzemē, ilggadīgie zālāji

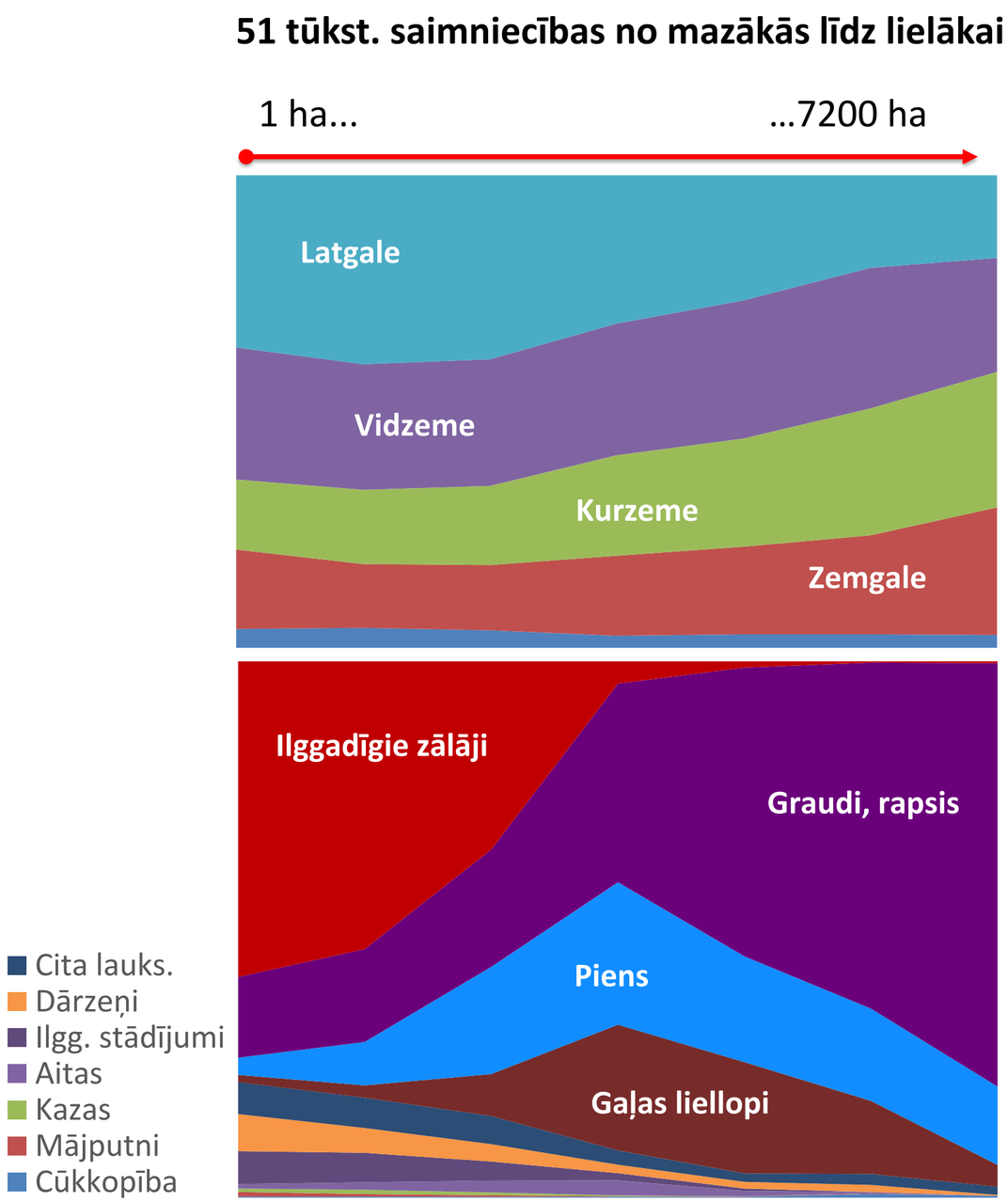

Lielākā daļa mazās un vidējās saimniecības atrodas Vidzemē un Latgalē, nav tirgus orientētas

Mazajās saimniecībās dominē ilggadīgie zālāji

Lauksaimnieki nereti savu darbību pielāgo pieejamajam atbalstam un paļaujas uz tā esamību

51 tūkst. tiešo maksājumu pretendentu sadalījumā pa specializācijām:

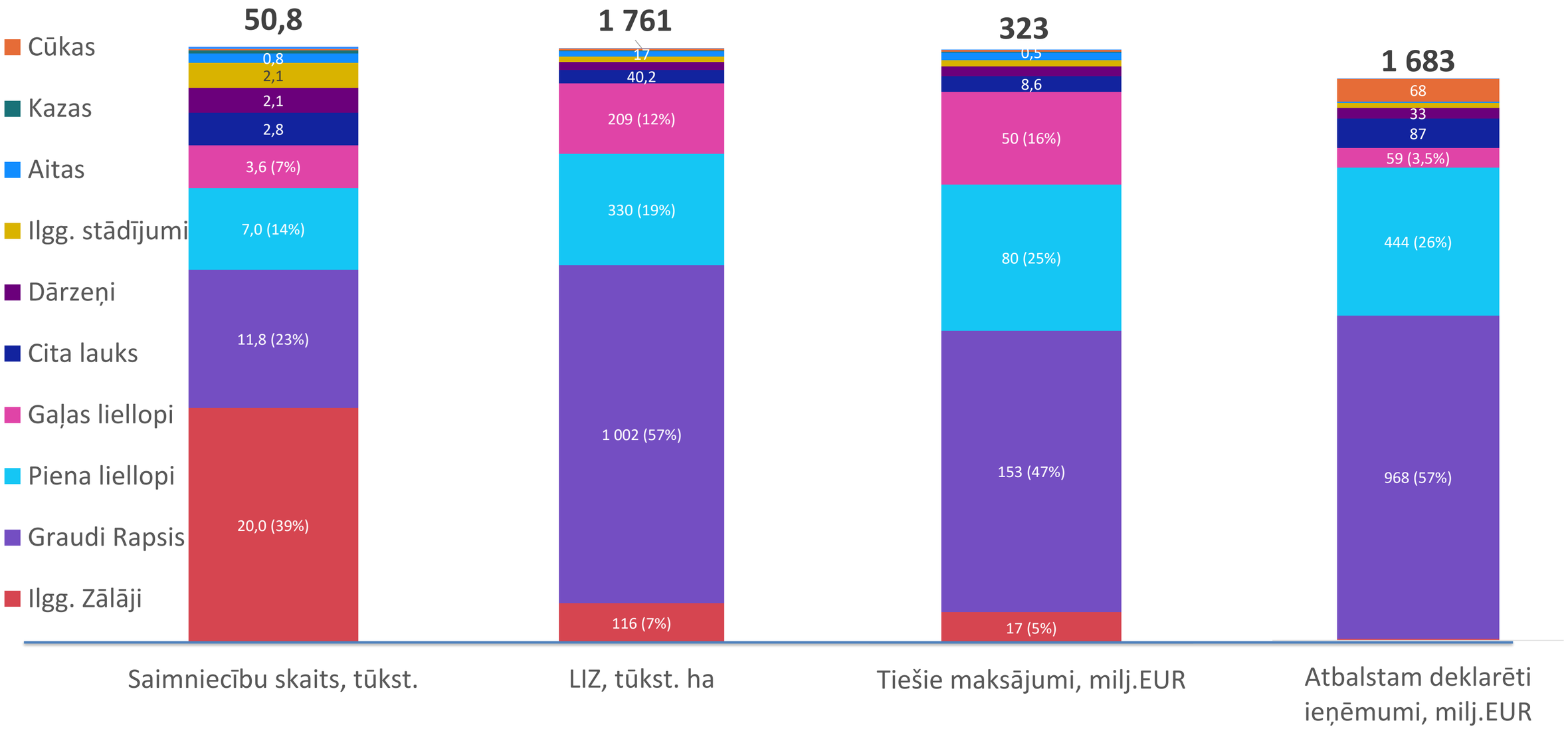

Zemkopības ministrija

Attīstības virzieni?

1. Jāfokusējas uz tirgus orientāciju, ieņēmumu gūšanu, zemes produktīvāku apsaimniekošanu;
2. Paaudžu nomaiņas veicināšanu;
3. Datu uzkrāšanu un datos balstītām saimniecību attīstības stratēģijām;
4. Jāstiprina konsultāciju iespējas, īpaši Latgalē un Vidzemē, stimuli iedrošinājumam izmantot konsultāciju palīdzību.

Zemkopības ministrija

2. Tirgus pieejamības un eksportspējas stiprināšana

Nolūks: Konkurēt tirgū ar lielākiem apjomiem un augstākas pievienotās vērtības produktiem

A) Sāpe, vajadzība, domas

1. **Sadarbības / Kooperācijas trūkums** (zema sadarbības un kooperācijas mērķu un principu izpratne)
2. **Zems vietējo produktu īpatsvars iekšējā tirgū**
3. **Neefektīva pārstrāde un mērogs, t.sk. eksportam**
4. Nepietiekams ražošanas apjoms eksporta tirgiem un lielveikalu ķēdēm
5. Trūkst inovācijas ražošanas un pārstrādes procesā
6. Sadrumstalots ražošanas sektors
7. Neproduktīva konkurence kooperatīvu starpā
8. Neskaidra kooperatīvu dzīvotspēja bez atbalsta

B) Vēlamais **rezultāts**, idejas

1. **Spēcīgi, lieli kooperatīvi, konsolidācija**
2. **Augsts vietējo produktu īpatsvars**
3. Biedru skaita pieaugums kooperatīvos
4. **Eksportspējīgas un efektīvas pārstrādes pieaugums**
5. Godīgi spēles noteikumi visā ķēdē (katrs nākamais posms nedrīkst nopirkt produktu par cenu, kas ir zem pašizmaksas – Spānijas likumdošana)
6. Eksportē tehnoloģijas risinājumus un iekārtas lauksaimniekiem – rada zināšanas
7. Ķēdes pagarināšana lauksaimniekiem

Zemkopības ministrija

Esošā situācija → kooperācijas sadrumstalotība / neesamība

Atbalsts kooperācijai IR → bet tikai 9 % saimniecību no kopējā saimniecību skaita valstī ir koop. biedri

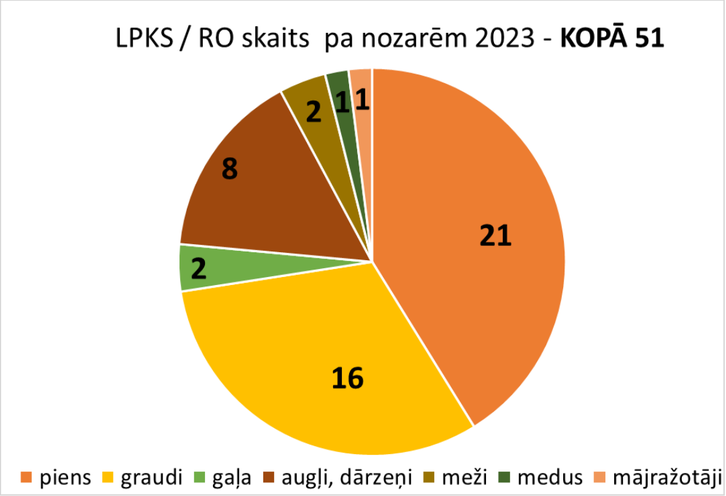

Nav interesese vai netiek uzņemti jauni biedri:

→ augļi&dārzeņi - ap 110 biedru; 10 gadu laikā biedru skaits nemainīgs;

→ piens: ap 1,37 tūkst. biedru; biedru skaits -45%;

Koncentrācija: graudi → ap 2,5 tūkst. biedru; biedru skaits +48%

Nav izteikta – gaļas nozarē (2 gb):

→ liellopu nozarē izsoļu nami pilda kooperatīva funkcijas;

→ cūkkopības nozarē kooperācija notiek veterināro zāļu jomā.

Neizmantojam kooperācijas priekšrocības.

Rezultāts?

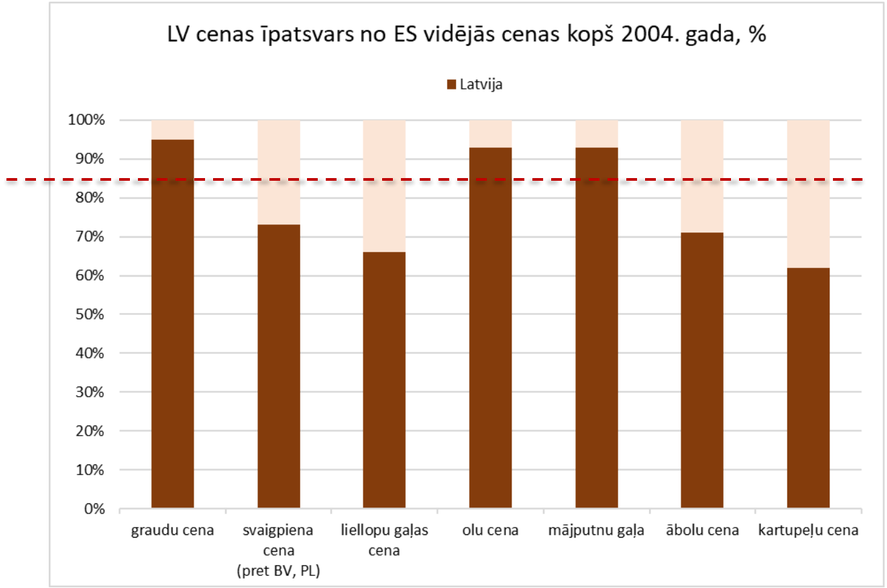

→ LV kā **lēts resursu tirgus** - **nav pienācīga cena** (piens, gaļa, āboli, kartupeļi) vietējā tirgū?

→ Cūkgaļa un tomāti – LV cena **vidēji augstāka** nekā ES vidējā

Avots: ZM pēc LAD, LLKA, Eurostat datiem

Zemkopības ministrija

Esošā situācija → tirgus pieprasījumu nodrošina imports

Saražojam vairāk nekā patērējam - pašnodrošinājums pārsniedz 100% slieksni (izņemot cūkgaļu, mājputnu gaļu).

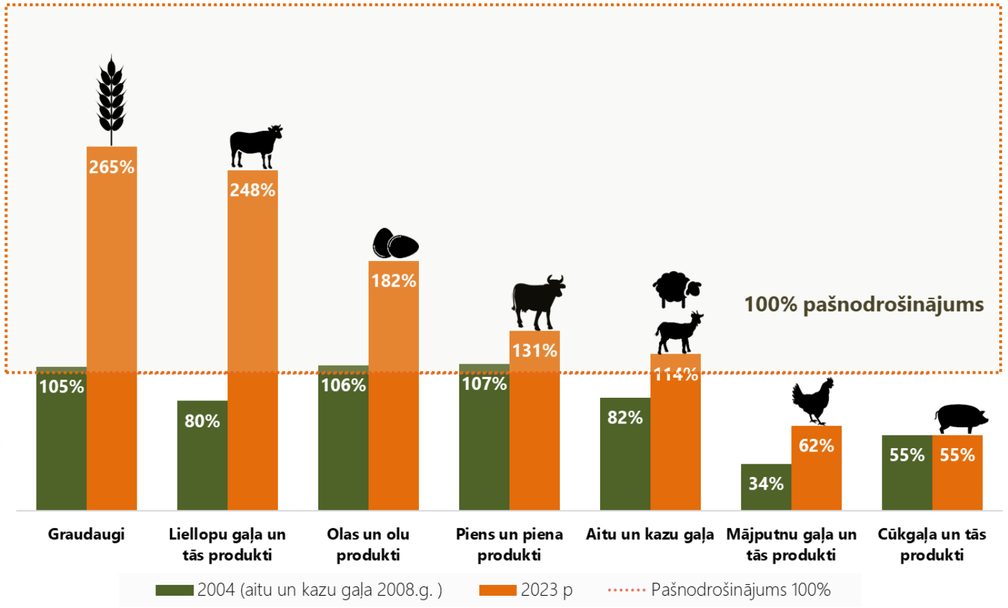

Rezultāts?

Taču patēriņā vidēji 20% sastāda pašu ražotais, pārējais ir imports.

Pārstrādei nav ražošanas resursa - pašu saražotais galvenokārt tiek **eksportēts izejvielu veidā** (**sivēni, teļi, jēri, piens, graudi**).

Augļi&dārzeņi: 22 gadu laikā nemainīga negatīvā bilance - tirgū ir pieprasījums, ko nodrošina imports.

Turklāt, atsevišķos sektoros (cūkgaļa, piens, augļi, dārzeņi, kartupeļi) **ražošana pat samazinās.**

! Tirgus vajadzības = kvalitāte, apjoms, regularitāte

! Kooperācija / sadarbība = <u>priekšnoteikums</u> pozīciju stiprināšanai pārtikas piegādes ķēdē *(tirgus spēks → iepirkšana / apjoms / vienāda kvalitāte / regularitāte)*

Avots: ZM pēc LAD, AREI, LLKA, CSP datiem

Zemkopības ministrija

Attīstības virzieni?

1. Nozares iesaiste mērķu noteikšanā → **uz kurieni virzīties?** Kas būtu tie nozares sasniedzamie mērķi? Palielināt ražošanu? *VAI* Turpināt audzēt resursa jeb izejvielas (svaigpiena, sivēnu u.c.) eksportu? *VAI* Varbūt virzīties uz augstākas pievienotās vērtības produktu eksportu? **....**
2. **Kooperācijas / sadarbības priekšrocību izmantošana** ar mērķi nodrošināt **kvalitāti** un **pienācīgu cenu vietējā tirgū** ražotājam, piemēram:
   - kvalitātes (vienotas) un ražošanas apjoma paaugstināšana,
   - lopkopībā nobarošanas posma attīstība (tie, kas to vēlas),
   - cita veida sadarbības formu veidošanās starp ražotājiem (loģistika, pakalpojumi, infrastruktūra u.c.),
   - starpnozaru sadarbība (diversifikācija), piemēram, lopkopības nozare sadarbojas ar graudkopības nozari lopbarības jomā. Kūtsmēsli citām nozarēm.
3. **Ilgtermiņa sadarbības attīstība** starp ražotāju un pārstrādi / kautuvi.
4. **Uz eksportu orientētu pārstrādes uzņēmumu attīstība** ar mērķi veicināt produktu ražošanu ar augstāku PV vai industriālo produktu (*piemēram, sviesta, vājpiena pulvera, biezeņu, sulas* ....) ražošanu kā rezultātā arī izejvielas ražotājs – lauksaimnieks saņemtu adekvātu samaksu par savu produktu.
5. **Lokālās tirdzniecības vietas, īsās ķēdes** novadu centros, ciematos – vietējās produkcijas pieejamība patērētājam atbilstoši pieprasījumam un atbilstošā kvalitātē.

Zemkopības ministrija

3. Efektīva un ilgtspējīga nacionālo resursu izmantošana.

Nolūks: Ilgtspējīga un efektīva ražošana, ņemot vērā pieejamos resursus

A) Sāpe, vajadzība, domas

1. **Zeme netiek efektīvi izmantota produkcijas ražošanai**
2. Nav vienotas izpratnes par terminu «ilgtspējīga zemes izmantošana»
3. **Samazinās cilvēku skaits laukos**
4. Nepietiekami efektīva nacionālo finanšu resursu izmantošana
5. **Nav vienošanās starp vides un ražošanas sektoru (līdzsvars un dati)**

B) Vēlamais **rezultāts**, idejas

1. **Zeme tiek apsaimniekota ilgtspējīgi (ekonomika, sociālais un vide)**
2. Vienota izpratne par terminu «ilgtspējīga zemes izmantošana» (zaļais ir ekonomiski pamatots)
3. **Racionāla nacionālo finanšu resursu izmantošana nozarē** (Izvērtēt, kur un kāpēc investējam – degviela, lopi, pētījumi?)
4. **Pielāgošanās rūkošam cilvēku skaitam**

Zemkopības ministrija

Zemes resursi tiek izmantoti neefektīvi

LIZ apsaimniekošana

Latvijā ir izteikti lielāks pļavu un ganību īpatsvars kopējā zālāju platībā

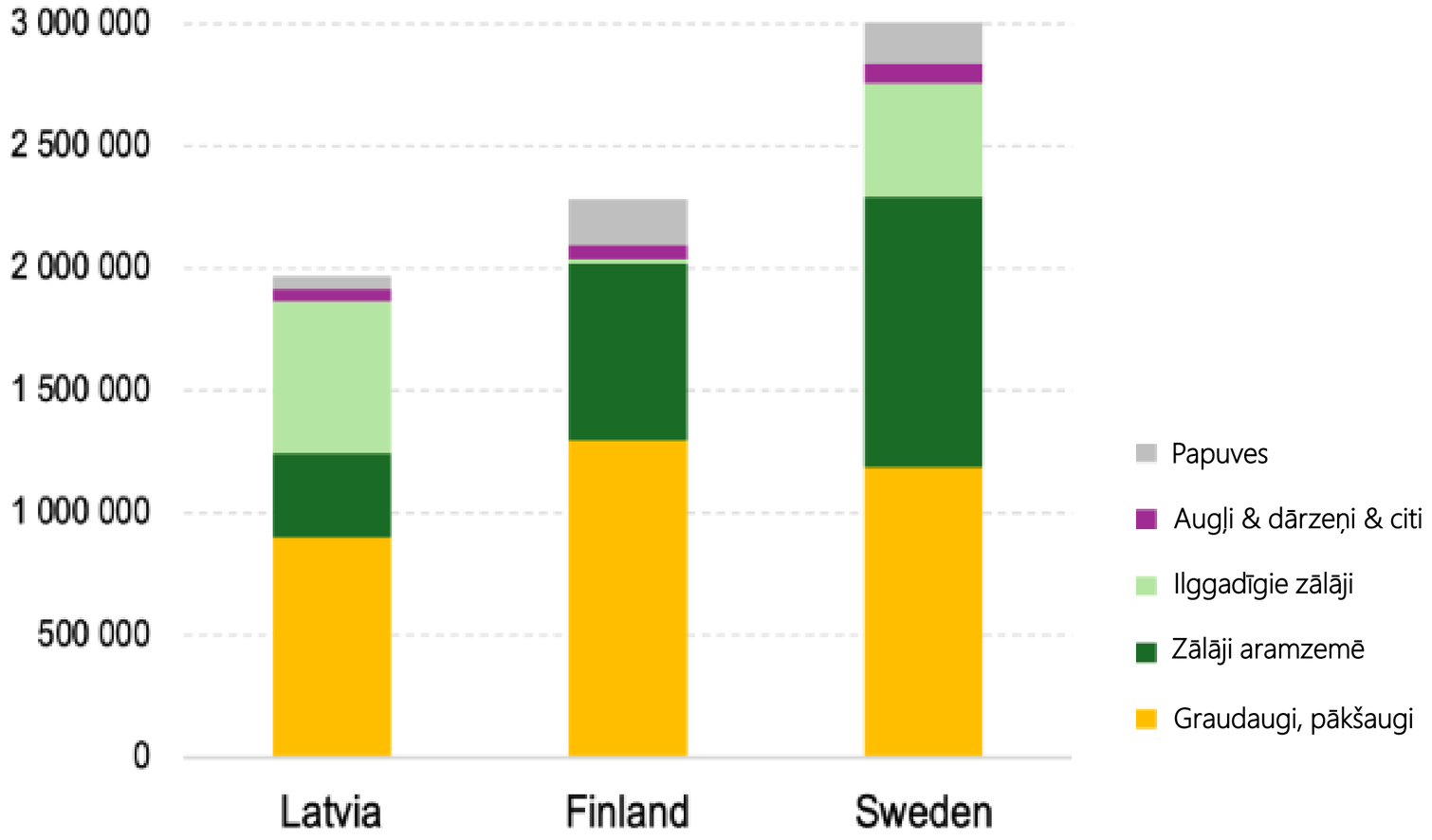

Zemkopības ministrija

4. Risku vadība ar līdzsvarotu atbildību

Nolūks: Palielinās saimniecību skaits, kas spēj pārvarēt un izturēt krīzes

A) Sāpe, vajadzība, domas

1. Zināšanu trūkums saimniecībās un izpratne par risku vadību
2. **Zema gatavība risku uzņemšanai**
3. Industrija katru gadu saņem pārāk daudz risku segumu
4. **Par maz diversificēti ieņēmumi**
5. Joprojām neizplatīta un mazattīstīta apdrošināšana

B) Vēlamais **rezultāts**, idejas

1. **Izglītoti lauksaimnieki risku vadībā, katrai saimniecībai aktuāls risku vadības plāns**
2. Attīstās apdrošināšanas pakalpojumi
3. **Ienākumu diversifikācijas piemēri, pieredze saimniecībām**

Zemkopības ministrija

Nozaru izlaides vērtības samazinājums klimatisko, ģeopolitisko, tirgus risku ietekmē

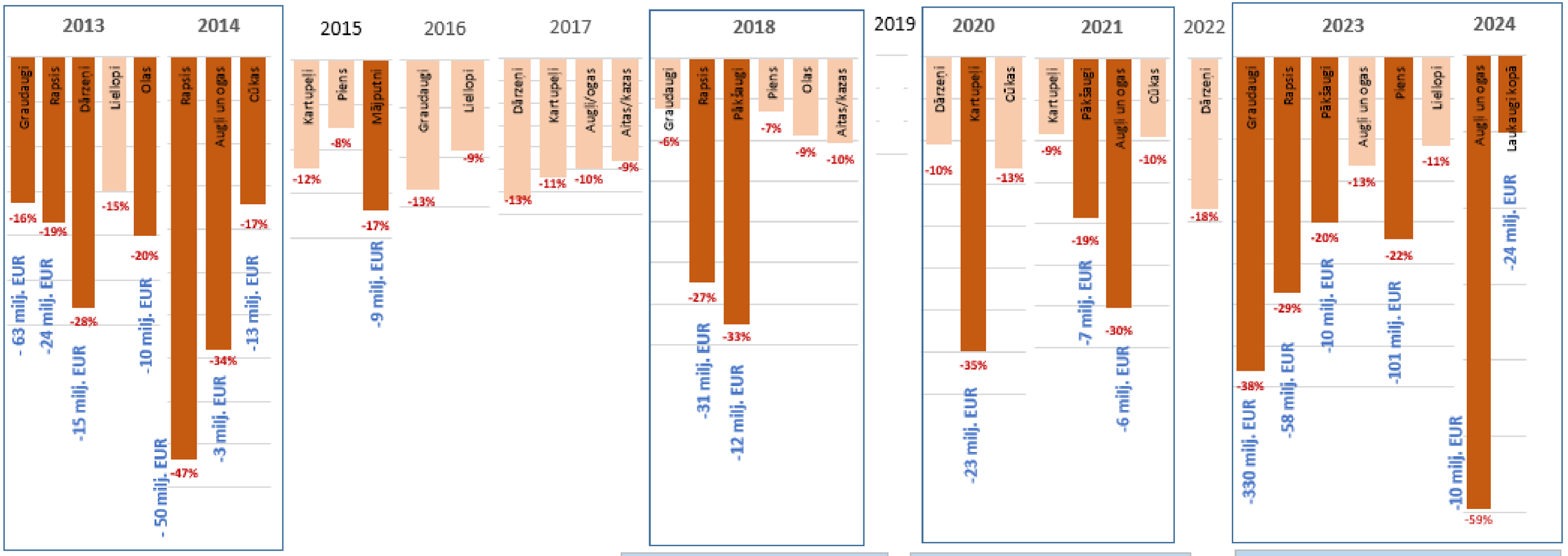

Nelabvēlīgi meteoroloģiskie apstākļi (2013./2014. gada ziemas kailsals; pavasara salnas; mitrais un vēsais vasaras sākums), Āfrikas cūku mēra uzliesmojums, Krievijas ieviestais embargo

Nelabvēlīgi meteoroloģiskie apstākļi (izslīka un slikti pārziemoja 2017. gada rudenī iesētais rapsis; sausais laiks 2018. gada pavasarī un karstā vasara būtiski ietekmēja ražību)

Covid-19 krīze (Covid-19 krīzes laikā apturētā sabiedriskā ēdināšana (sevišķi skolas); nelabvēlīgi meteoroloģiskie apstākļi (izteikti lietains un vēss 2021. gada pavasaris).

Karš Ukrainā un tā radītie satricinājumu pasaules tirgos, nelabvēlīgi meteoroloģiskie apstākļi (23. gada pavasara salnas, 23. gada sausums, 24. gada pavasara salnas un lietavas jūlijā)

Avots: *ZM pēc LEK datiem*

Zemkopības ministrija

Atbalsts apdrošināšanas polišu iegādes izmaksu daļējai kompensācijai 2024.gadā

Pieejamais finansējums	Izlietotais finansējums
15,7 milj.*euro* (KLP SP – 6,7 milj.*euro,* Valsts atbalsts – 9 milj.*euro,* no kuriem 5 milj.*euro* – 21.01.00 apakšprogramma un 4 milj.*euro* - 65.10.00 apakšprogramma)	**10,8 milj.*euro***

Sējumu un stādījumu apdrošināšana

- apdrošināti **423 tūkst, ha, jeb 53%** no visām graudkopības platībām
- apdrošinātā vērtība veido **734 milj.*euro*, jeb 70%** no kopējās augkopības izlaides*
- atlīdzība par hektāru **6 reizes lielāka** nekā prēmija.

Dzīvnieku apdrošināšana

- apdrošināti **253 tūkst dzīvnieku, jeb 33%** no visiem dzīvniekiem
- apdrošinājuma summa veido **118 milj.*euro*, jeb 20%** no kopējās gaļas un piena lopkopības izlaides*
- atlīdzība par dzīvnieku **10 reizes lielāka** nekā prēmija

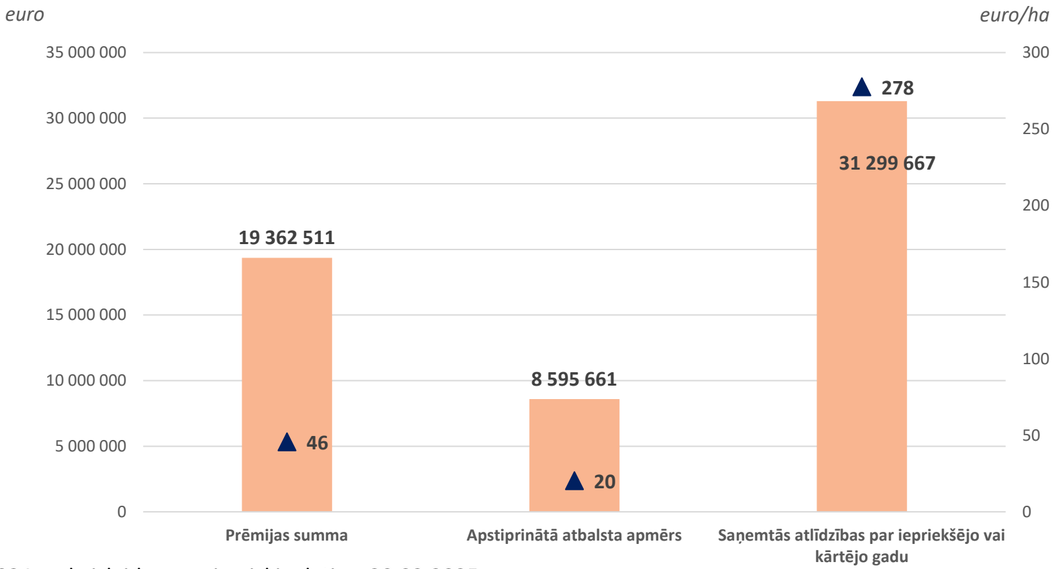

2024.gada izlaides provizoriskie dati uz 20.02.2025

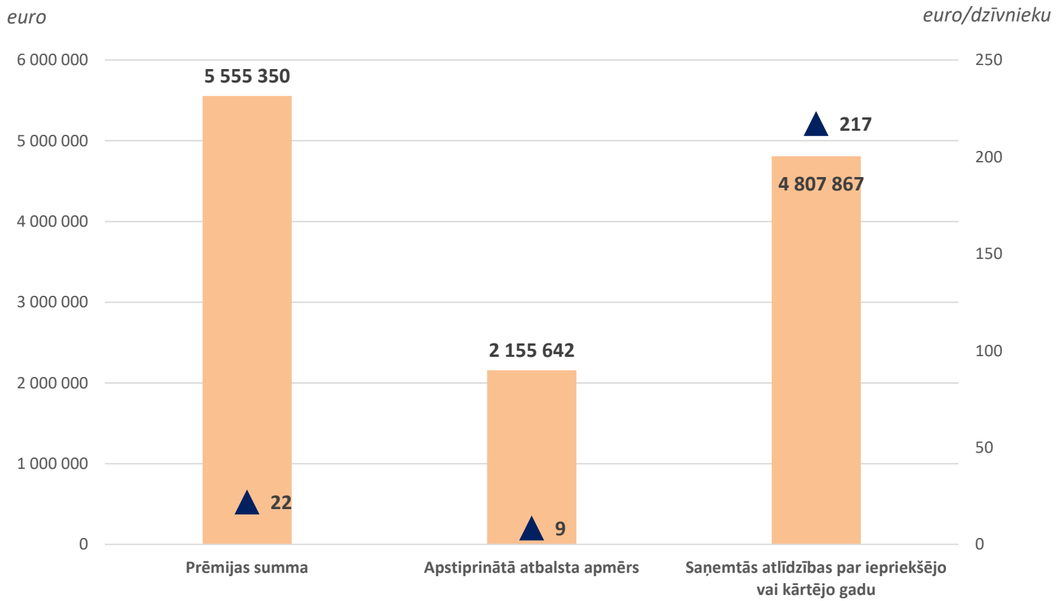

Zemkopības ministrija

Risku pārvaldība KLP SP 2023 – 2027 un nākotnē

Risku pārvaldība

- Izglītība zināšanas
- Investīcijas
- Apdrošināšana

Zināšanu pārnese (mācības, konsultācijas)

Individuāla risku analīzes plāna izstrāde

- Ražošanas procesa plānošana
- Sējumu struktūra
- Audzēšanas tehnoloģija
- Piemērotāko šķirņu izvēle
- Tehniskais nodrošinājums
- Finanšu pratība, uzkrājumu veidošana
- Darbaspēks

+10 % atbalsta intensitāte risku mazināšanai

70 % atbalsta intensitāte biodrošībai

Paaugstināta atbalsta intensitāte lielo plēsēju nodarīto postījumu risku mazināšanai (aitkopības saimniecībām 70 – 80 %, žogu būvniecībai +10 %)

Dārzkopība

- Pretsalnu aizsardzība - laistīšanas iekārtas, segumi
- Pret krusas aizsardzība –agrotīkli, pārsegi
- Sausuma aizsardzība – pilienveida laistīšana, ūdenskrātuves
- Meteostacijas
- …

Lopkopība

- Žogu un dezinfekcijas barjeras būvniecība
- Dezinfekcijas pulverizatori, paklāji, u.c.
- Specializēts apģērbs
- Sanitārie konteineri
- Iekārtas barības un pakaišu termiskai apstrādei

Apdrošināšanas prēmiju daļēja kompensēšana

Atbalsts paredzēts ar lauksaimniecisko darbību saistītiem klimatiskiem riskiem, kas ir ārpus saimnieka kontroles.

Tagad un nākotnē – pilnveidot atbalsta nosacījumus un paplašināt apdrošināmo risku un nozaru tvērumu

Zemkopības ministrija

Attīstības virzieni?

- Radīt izpratni par finanšu, tirgus, klimata un citu risku pratību (dati), juridiskā statusa nozīmi;
- Motivēt izmatot apdrošināšanu;
- Motivēt investēt risku mazināšanā;
- Motivēt diversificēt ienākumus saimniecības līmenī;
- Palielināt l/s līdzsvarotu līdzdalību riska mazināšanā;
- Strādāt pie izpratnes veidošanas par risku fonda izveides nepieciešamību plaša mēroga krīžu pārvarēšanai.

CĒLOŅI - Zeme

vai augsnes auglība mums ir vērtība?

Augsnes veselība

- Novērošana – pēc mitruma uzkrāšanās uz lauka, nezāles, acīmredzami sablīvējumi
- Lāpstas metode
- Penetrometrs

- Sliekas tests
- Mikrobioloģiskais augsnes novērtējums
- Microbiometer
- Rizosfēras mikro-bioms

Pēc 2019.-2024. gada datiem, augšņu agroķīmiskā izpēte veikta **171 954 ha (t.i.10% LIZ)**

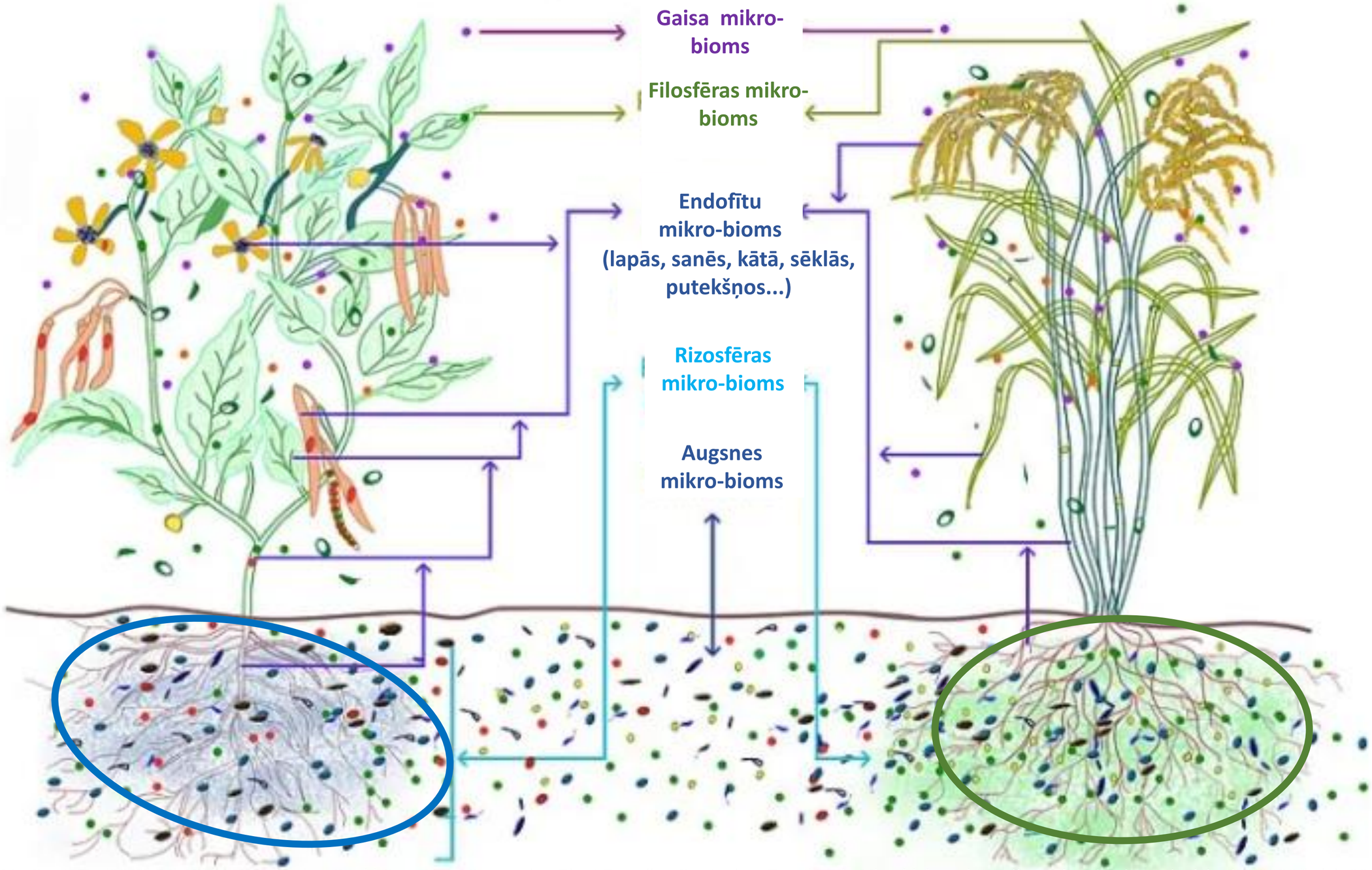

Gopal M., Gupta A. (2016) Microbiome Selection Could Spur Next-Generation Plant Breeding Strategies. Frontiers in Microbiology, https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fmicb.2016.01971/full

Augsnes agroķīmiskā izpēte Latvijā, 2023.gads

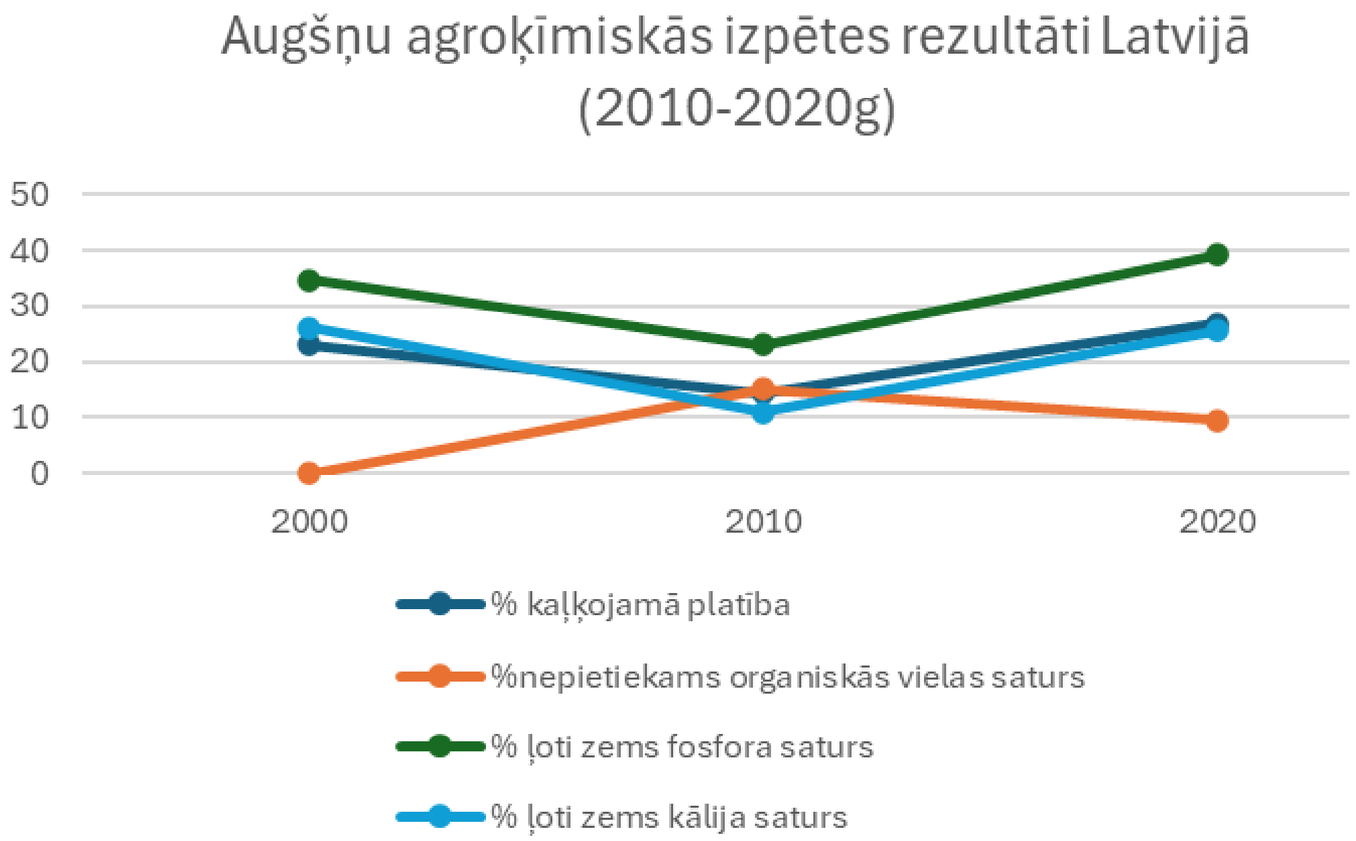

Avots: https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/augsnu-agrokimiskas-izpetes-rezultati

Secinājumi:

tikai 9% augšņu ir pietiekams organisko vielu līmenis (1,5-3%);

50 % augšņu ir zems fosfora nodrošinājums;

34 % augšņu ir zems kālija nodrošinājums;

38 % augšņu nepieciešama pamatkaļķošana;

17 % augšņu nepieciešama uzturošā kaļķošana.

Augsnes pH līmenis – efektīvākai barības vielu apmaiņai augsnē

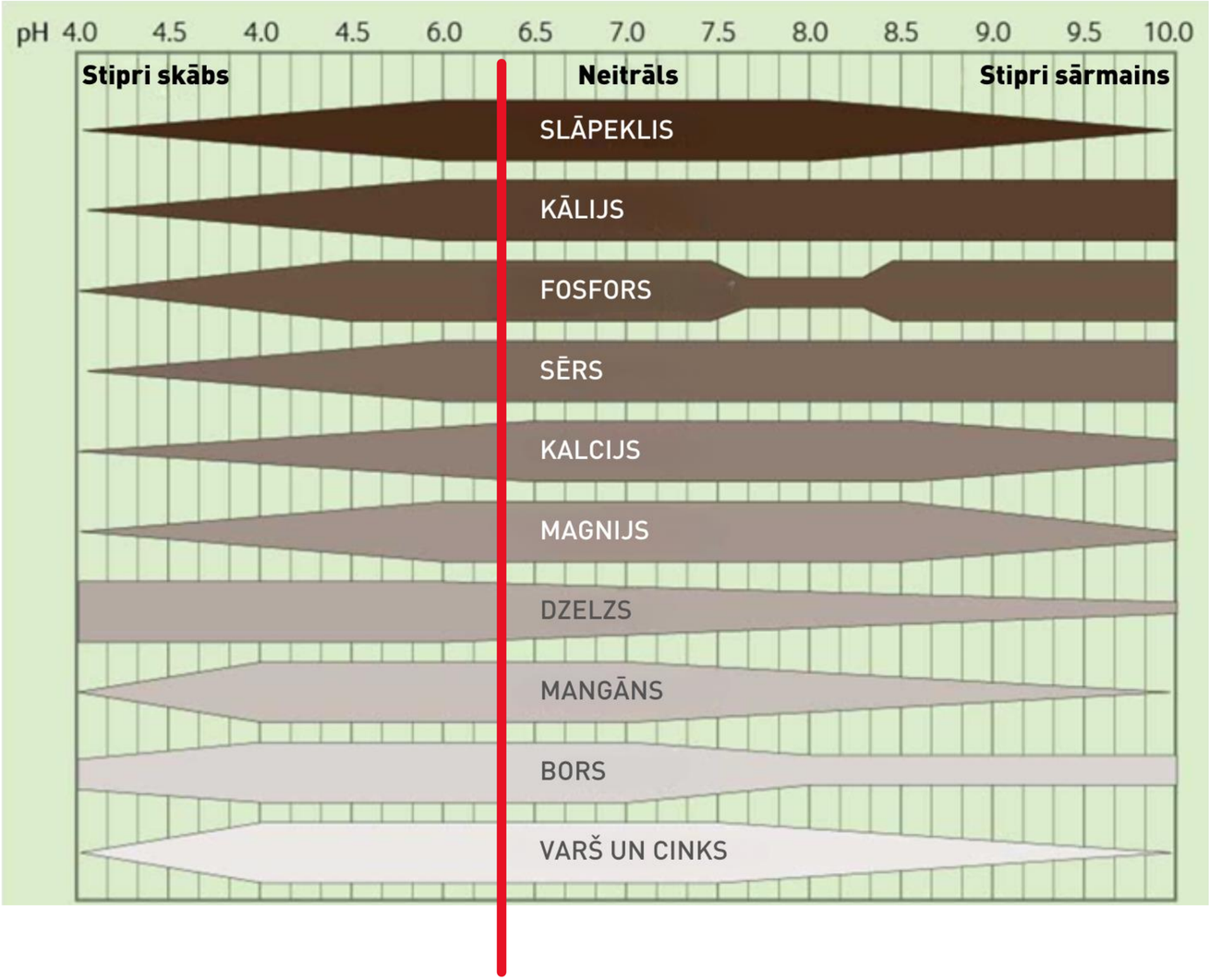

Augsnes sablīvētība

Auga saknes nevar radīt pietiekami lielu spiedienu, lai izlauztos cauri augsnes sablīvētības slānim lielākam par 150 PSI

Izņēmums- mietsaknes (300PSI)

Divu lielāko grupu (graudaugu un zālāju) platības ir efektīvi apsaimniekotas ?

Salīdzinot ar klimatiski līdzvērtīgajiem kaimiņiem

Atgremotāju dzīvnieku vienības

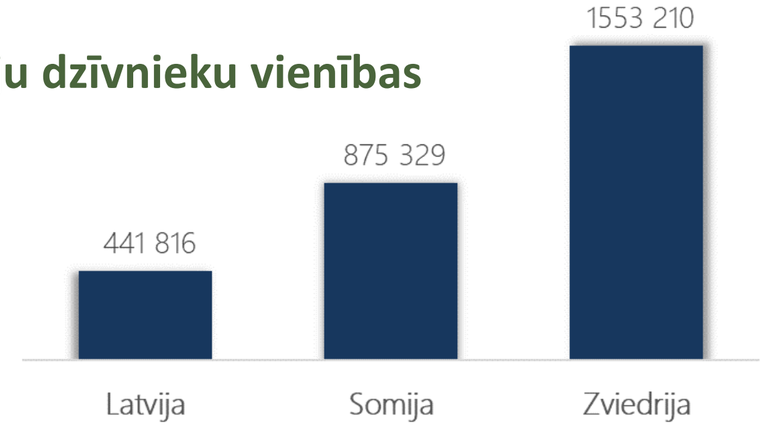

Latvija	Somija	Zviedrija
2,2	0,9	1,0
ha uz atgremotāju vienību	ha uz atgremotāju vienību	ha uz atgremotāju vienību

Kviešu ražības

	Latvija	Somija	Zviedrija
2023	3,6	3,3	4,5
2022	4,2	3,8	6,1

Ziemas kviešu ražība Latvijas novados 2021/2023

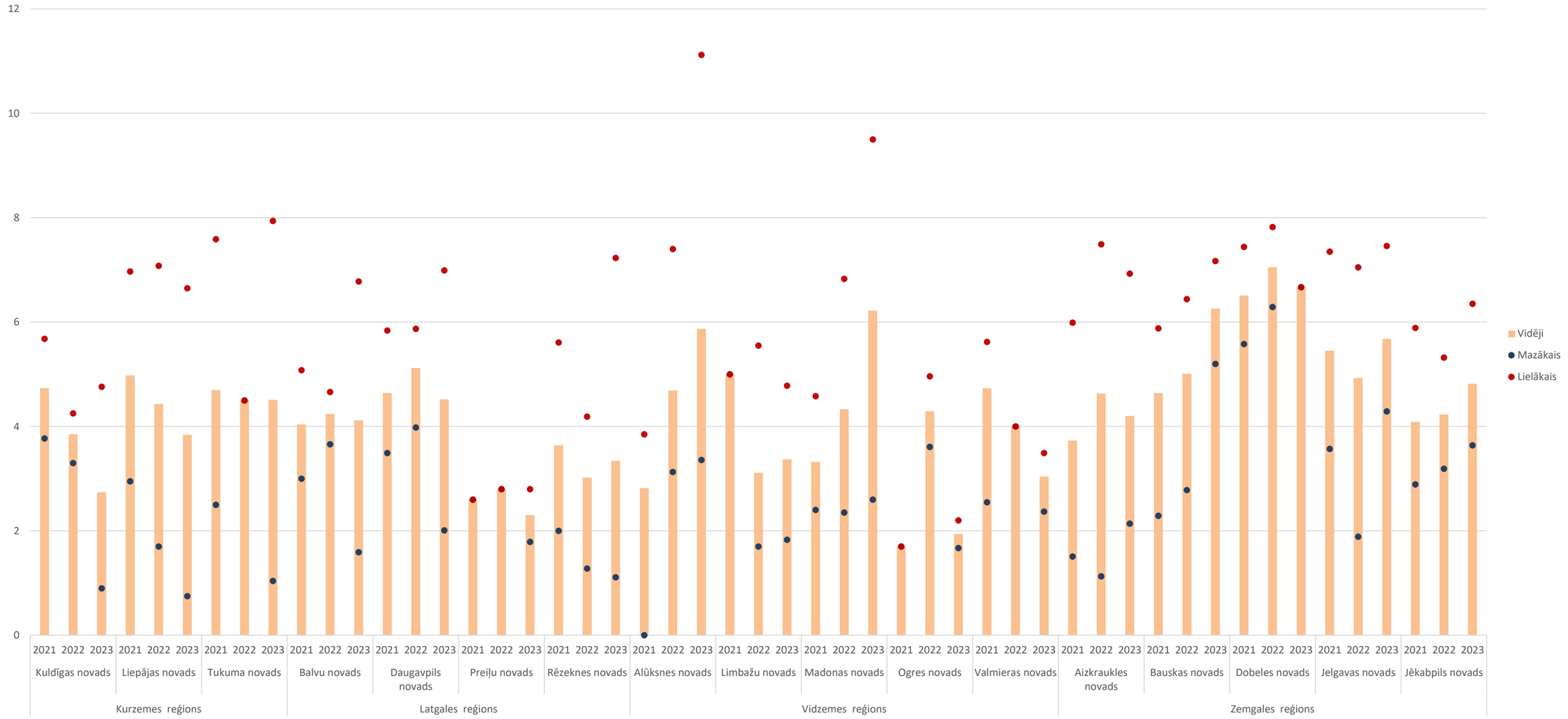

Avots: LLKC Ekonomiskās analīzes porgrammas saimniecību datu apkopojums

Tauku un piena satura izmaiņas (+ vai - %) govs pienā 2023/2016

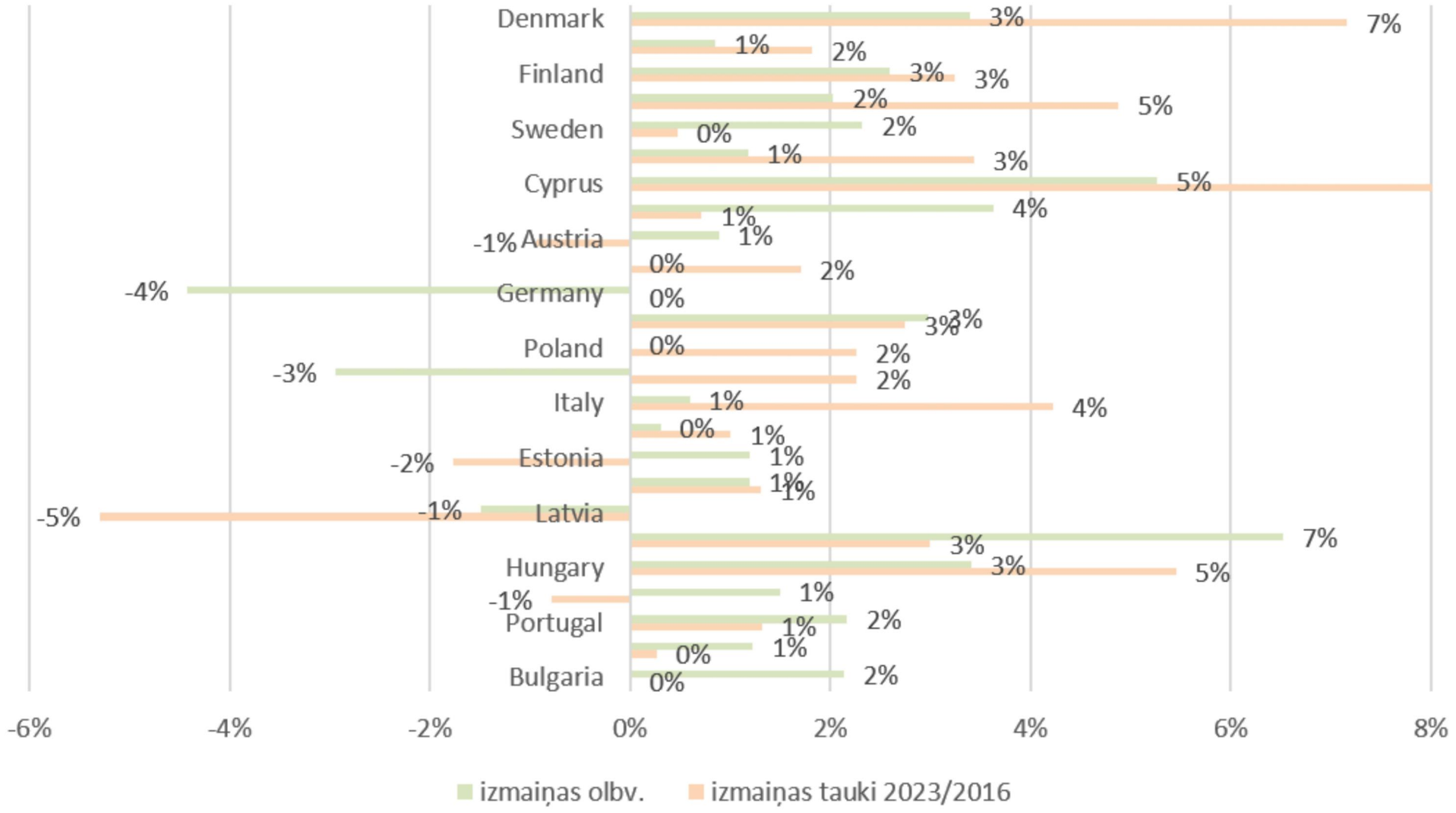

SEKAS – cik efektīvi esam un vai tā turpinot spēsim konkurēt ar Ukrainu?

18 200 pret 2

???

18 200

lauku saimniecību audzē lauksaimniecības dzīvniekus

2

zootehniķi šogad absolvēs skolu PII

Avots: pēc CSP

EUR/family work unit, real terms

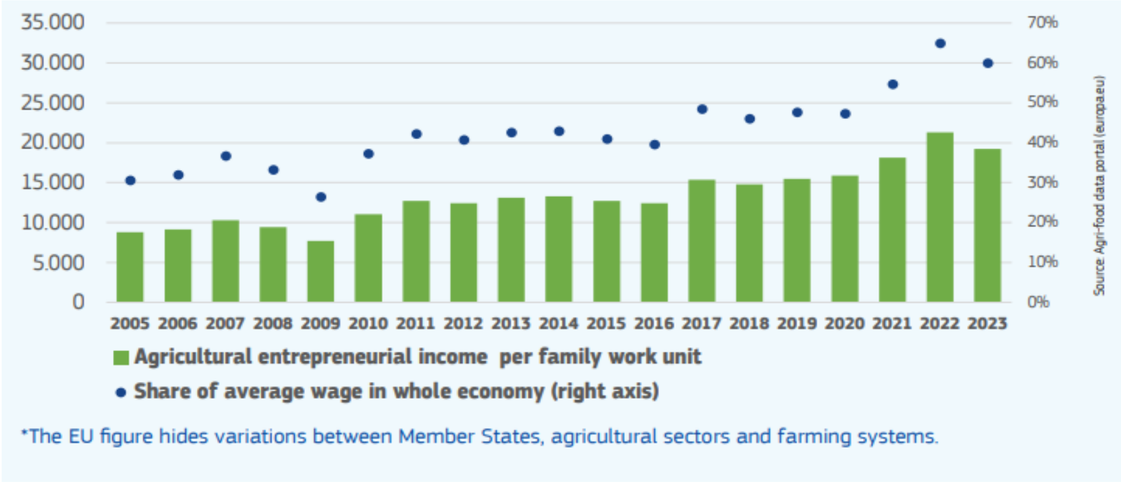

Lauksaimnieku ieņēmumi: zem vidējā algām visā ekonomikā.

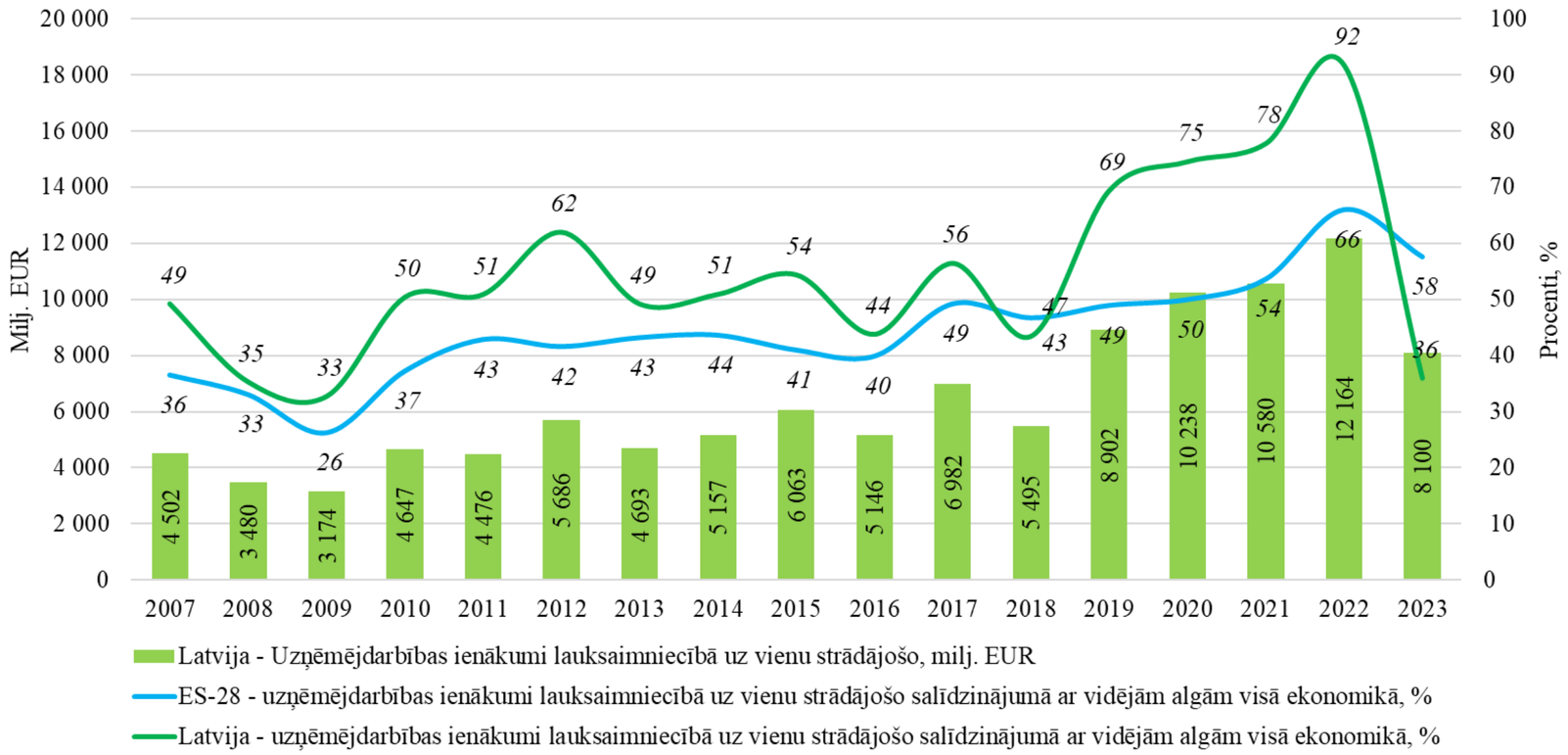

Avots: EU Directorate-General for Agriculture and Rural Development

Saimniecības pēc lieluma

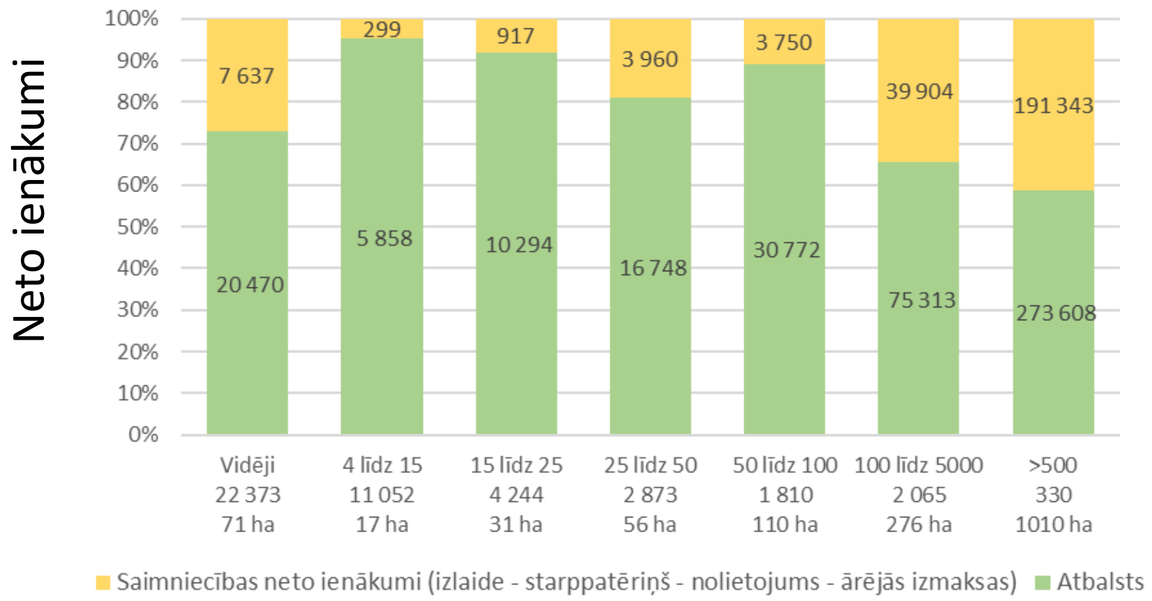

Saimniecības pēc specializācijas

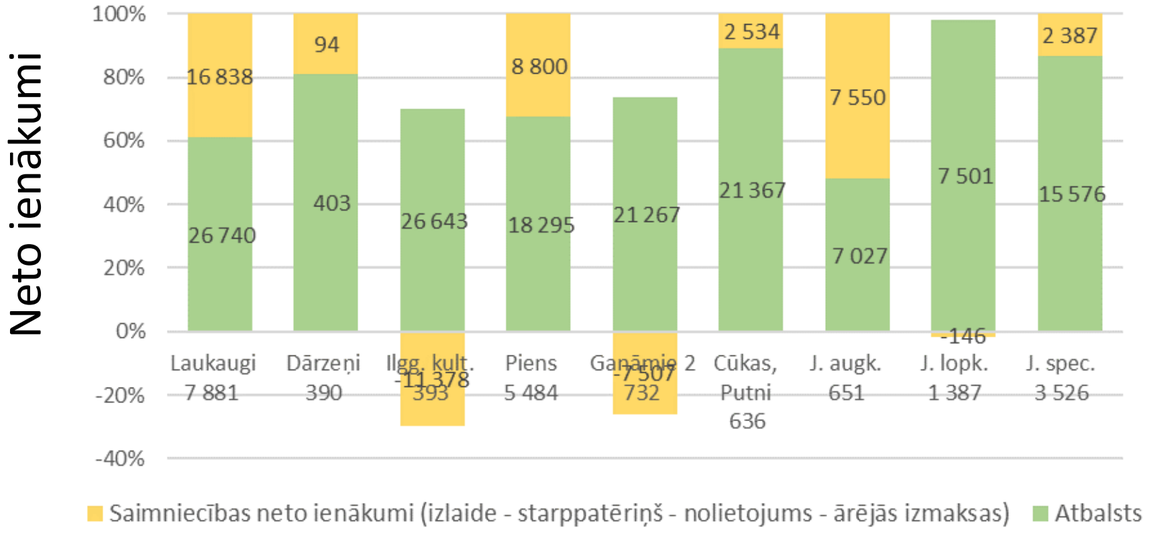

Avots: *SUDAT/FADN*

Atbalstam nozīmīga daļa ieņēmumos

- Mazām un vidējām saimniecībām atbalsts ir ļoti svarīgs ienākumu avots, veidojot no 81% līdz 95% no kopējiem ienākumiem.
- Lielajām saimniecībām tas ir robežās no 60% līdz 65%.

- Dārzeņkopības un cūkkopības & putnkopības saimniecības ir mazāks atbalsta īpatsvars ienākumos dēļ atšķirīgā saimniekošanas veida (intensīvas nozares, tehnoloģiju ietilpīgas).
- Tas saistīts arī ar to, ka dārzeņkopībā, cūkkopībā un putnkopībā raksturīgas mazas LIZ platības, savukārt atbalsta struktūrā kopumā ar LIZ saistītais ražošanas atbalsts ir nozīmīgs.
- Ilggadīgo kultūraugu, ganāmo mājlopu un jauktās lopkopības saimniecībām ir negatīvi neto ienākumi, kas nozīmē, ka atbalsts sedz daļu no zaudējumiem un ir galvenais ienākumu avots.

Klienta piemērs
/mazā piena lopkopības saimniecība/

Apkopojot grāmatvedības un ražošanas datus, klientam bija iespēja ieraudzīt, esošo situāciju saimniecībā – bez ES atbalsta maksājumiem, saimniecība nav rentabla.

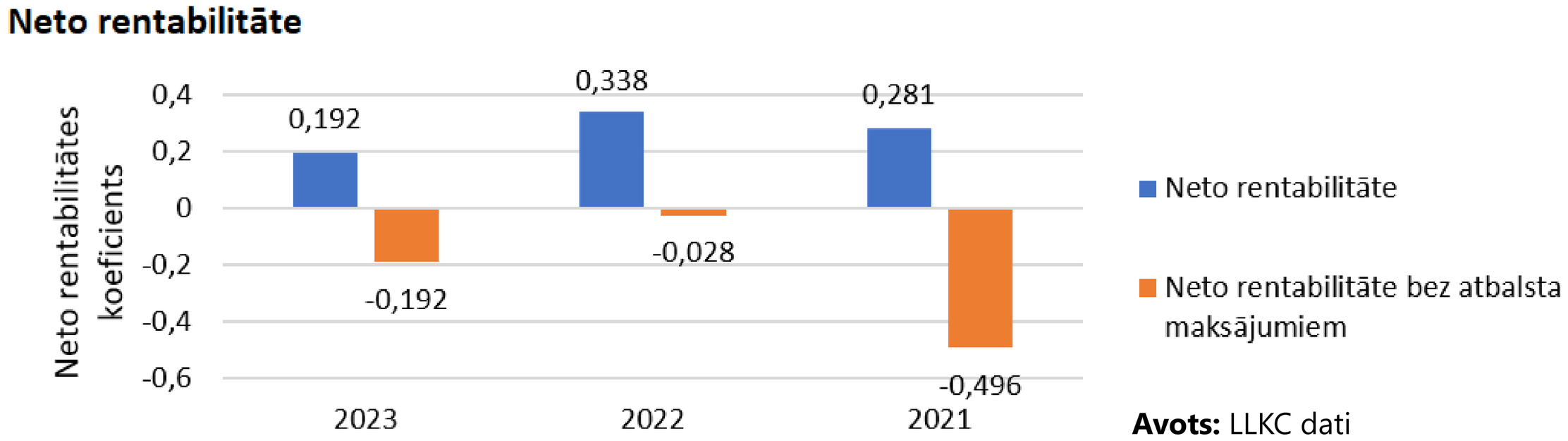

Avots: LLKC dati

Graudkopības nozare (konvencionāli)

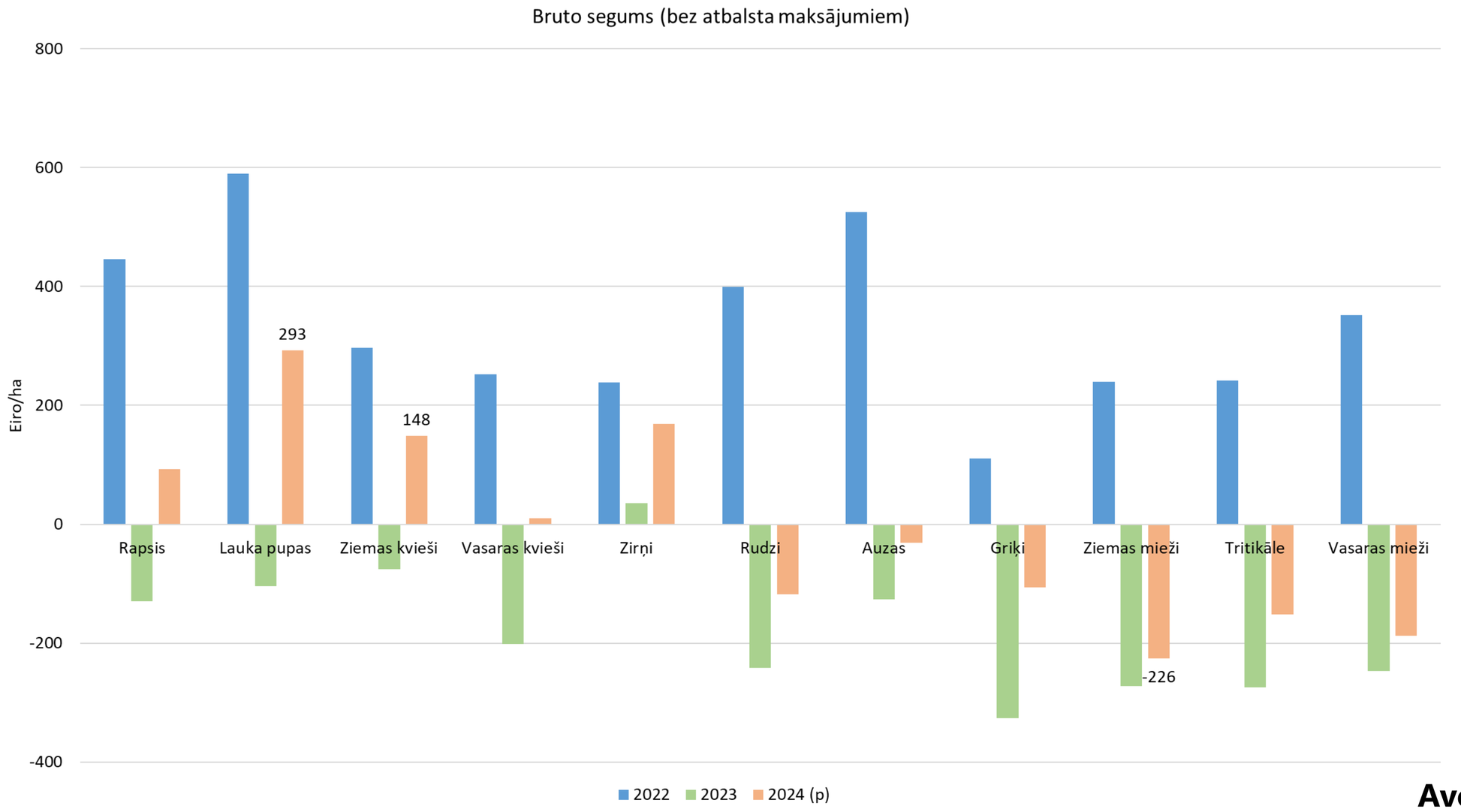

Avots: LLKC dati

Dārzeņkopības nozare (konvencionāli)

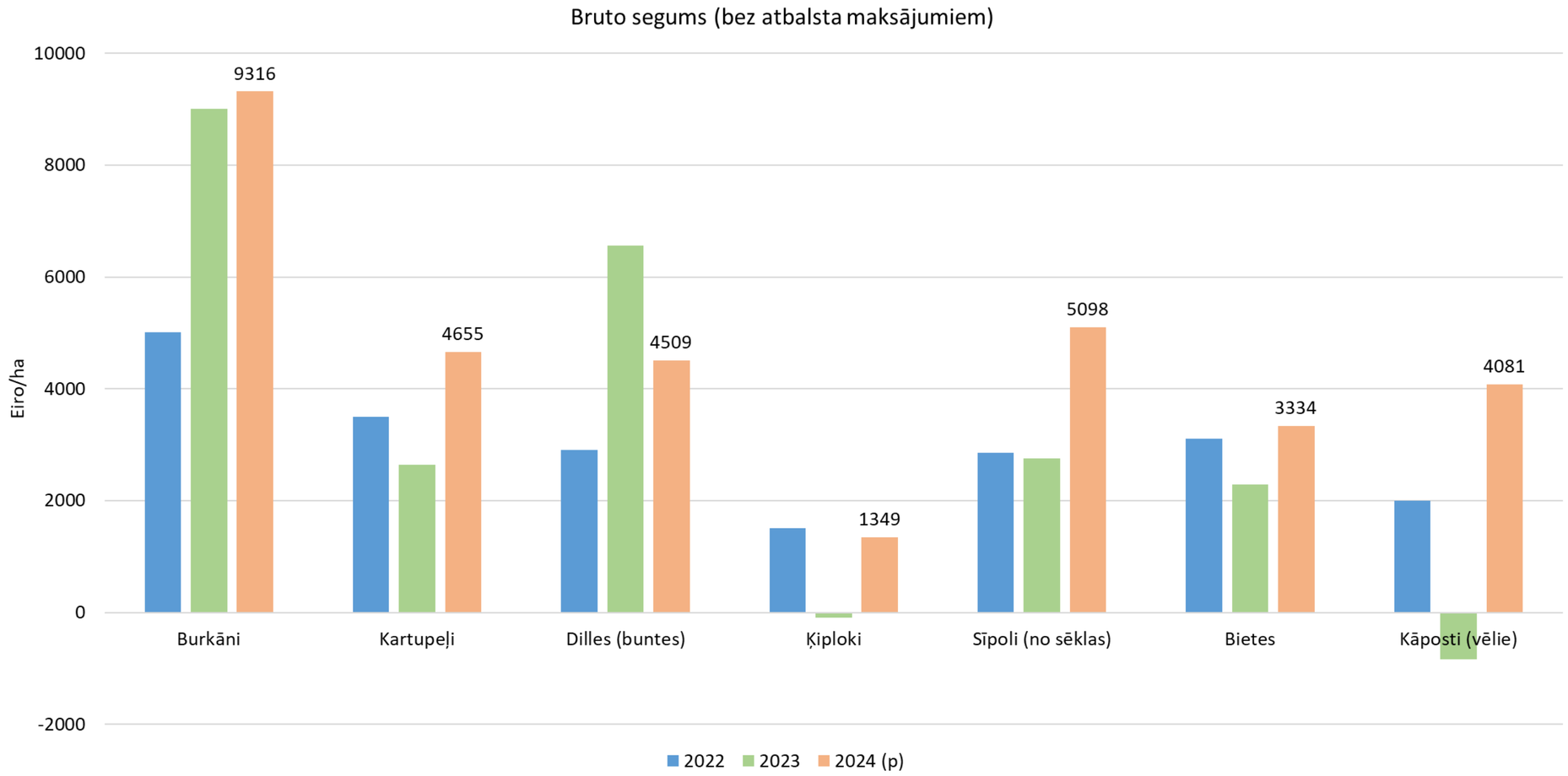

- Pieņemts, ka 100% no saražotā tiks realizēts, bet tas ne vienmēr izdodas.

Avots: LLKC dati

Lopkopības nozare (konvencionāli)

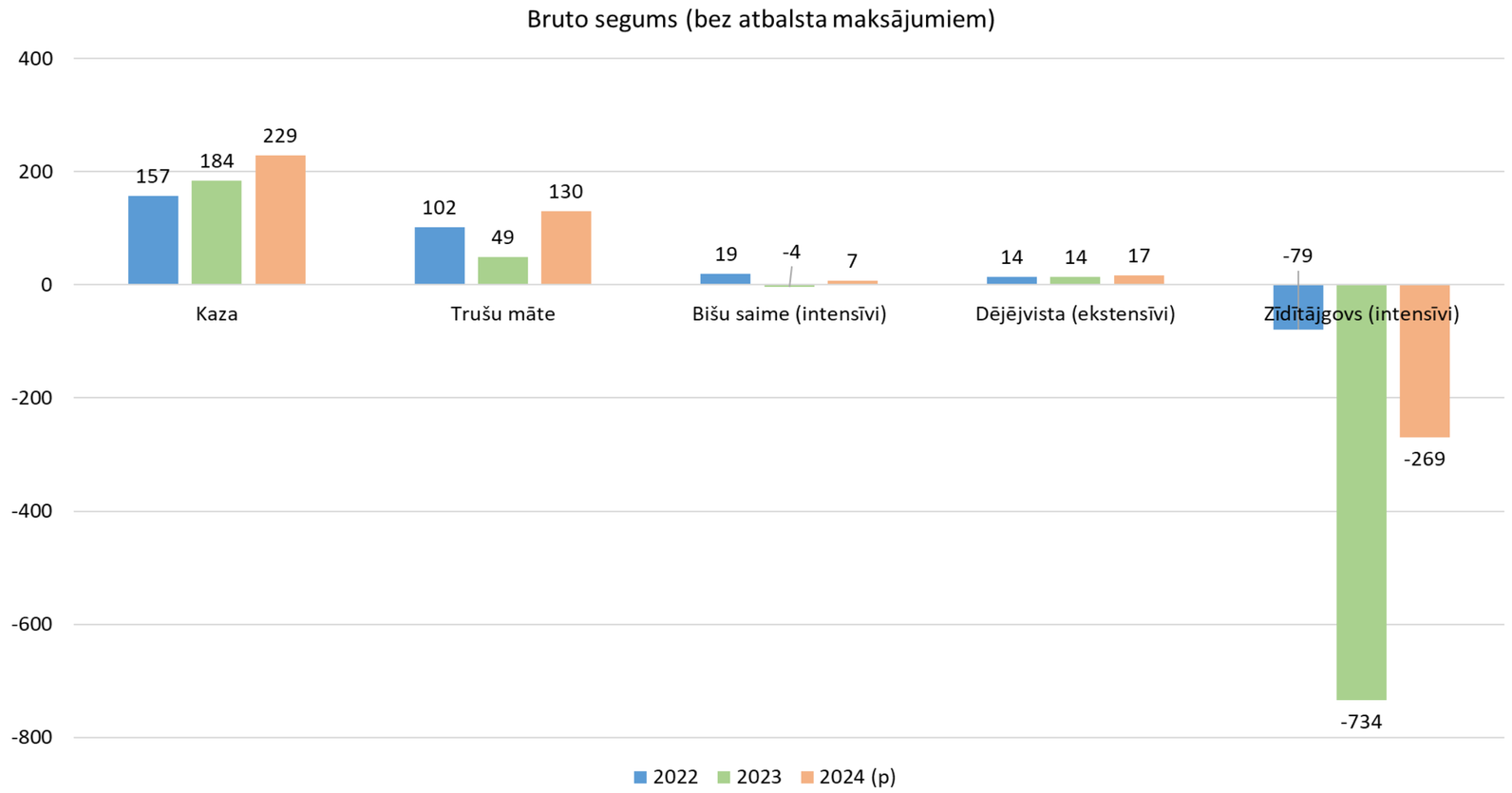

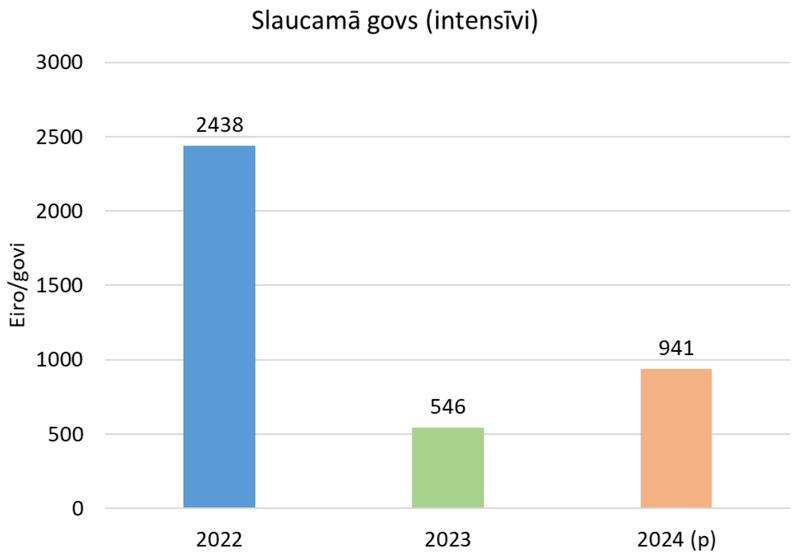

Avots: LLKC dati

Ko darīt savādāk?

Ienākumu paaugstināšanas virzieni?

Tas nozīmē, ka ienākumu paaugstināšanai ir šādi principiālie virzieni:

1) ražot **vairāk fiziskā izteiksmē**
2) ražot **ar augstāku pievienoto vērtību**
3) ražot **ar mazāku resursu patēriņu**

Latvijas apstākļos ir nozīmīgs potenciāls visos šajos virzienos.

Avots: AREI pētījuma atskaite

Ceļš – datos balstītu lēmumu pieņemšana

Lai jēgpilni strādātu ar datiem, nepieciešami trīs priekšnosacījumi:

1. Paši dati (uzticamiem un nepieciešamajā apjomā).
2. Spēja datus analizēt un interpretēt (konsultanta loma).
3. Izpratne par datu nozīmību un to analīzi izmantot lēmumu pieņemšanā (biznesa domāšana).

Datos var atrast būtiskus naudas, laika un citu resursu ietaupījumus, problēmu risinājumus, risku ierobežošanu, kā arī pavedienus straujākai izaugsmei.

Būtiski dati saimniekojot:

- Ražošanas dati;
- Finanšu dati;
- Pārdošanas dati;
- Procesa dati;
- Kvalitātes dati;
- Tirgus dati.

Kur tos apkopot?

MANS LAUKS

Izprast pagātni, rīkoties tagadnē, prognozēt nākotni

LLKC transformācija

no fragmentētas konsultēšanas,
klientu "*apzinātās vajadzības*"
apmierināšanai

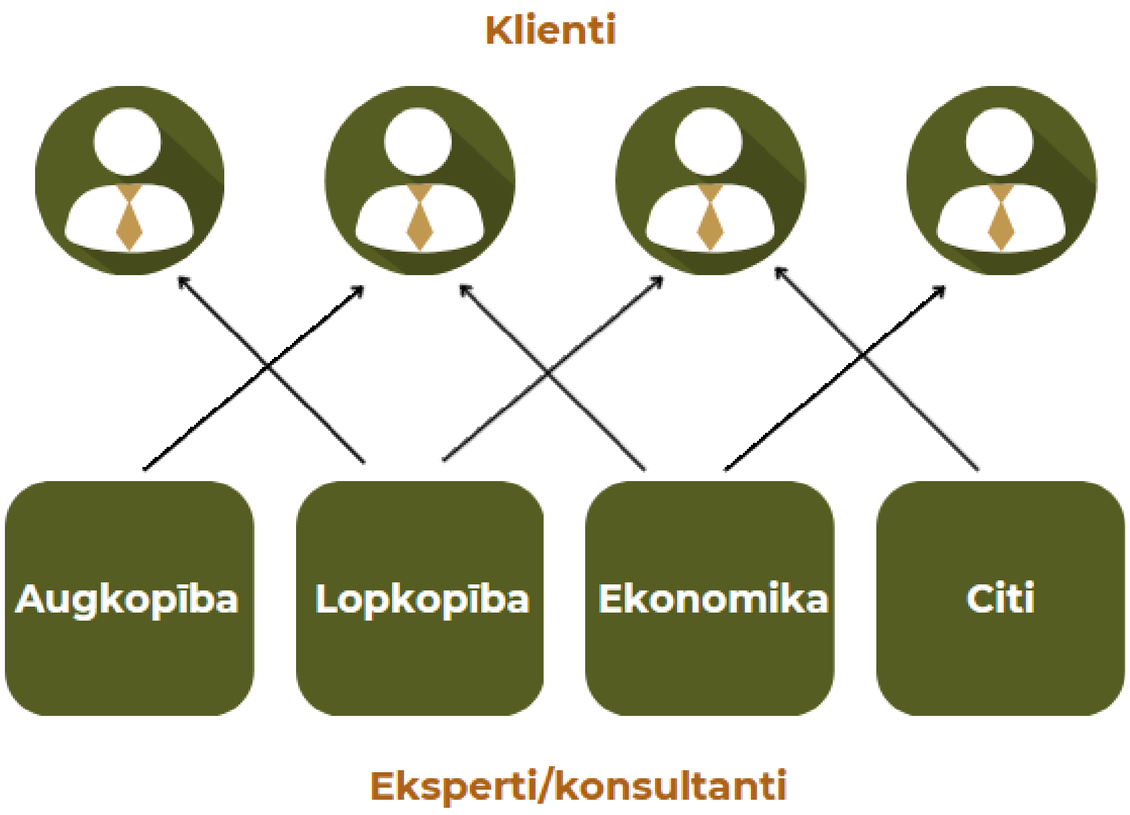

uz "Klients centrā" pieeju -
kompleksi risinājumi klientu konkurētspējas un efektivitātes paaugstināšanai, kas bieži ir "*neapzinātā klientu vajadzība*"

POTENCIĀLS –

vai spējam pabarot savas zemes iedzīvotājus?

Potenciālās – *vai vēlamies to izmantot?*

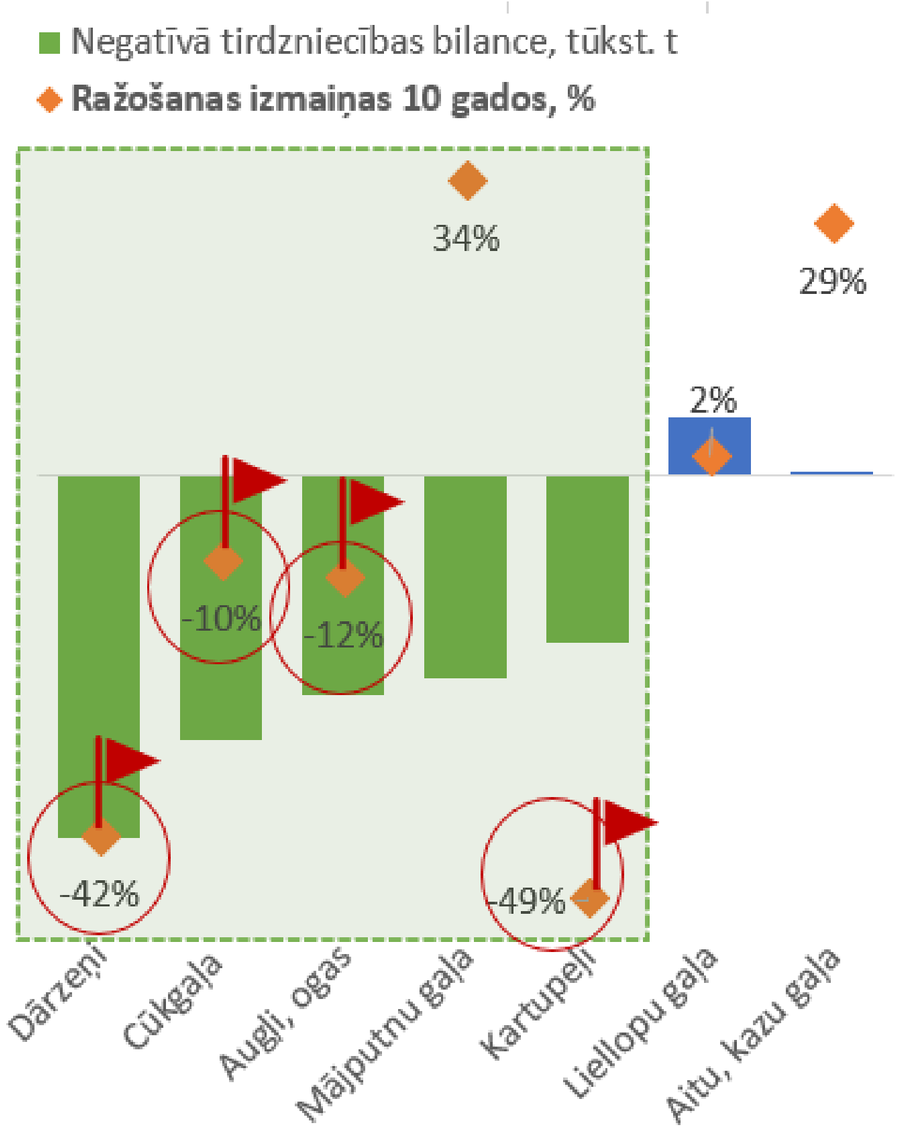

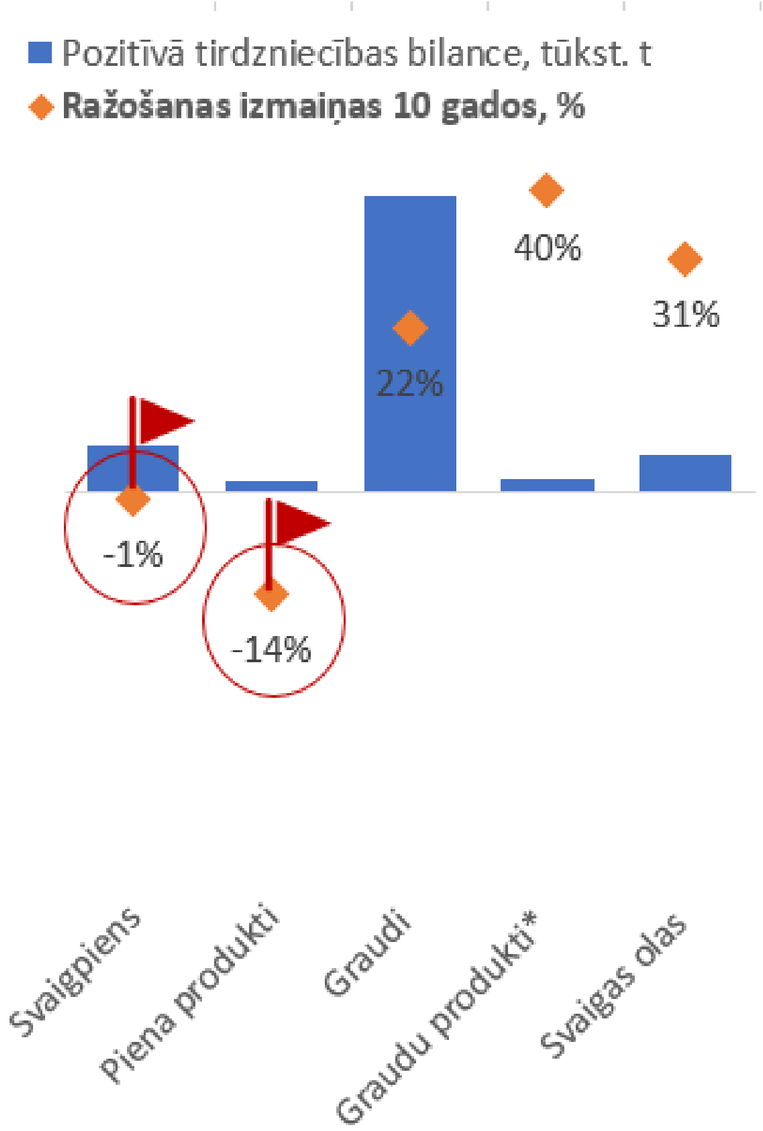

Potenciālā iespēju zona ("zaļais laukums"), kur tirgū ir pieprasījums un to nodrošina imports (negatīva tirdzniecības bilance, jo imports ir lielāks nekā eksports) - **dārzeņi, augļi, ogas, cūkgaļa, mājputnu gaļa, kartupeļi.**

"Sarkanie karogi":

1) svaigpiena ražošanas apjomiem ir tendence samazināties (23vs22: -1%; 23vs21:-3%), 23.gadā bija zemākais rādītājs 10 gadu laikā

2) pēdējos 3 gadus **piena produktu** ražošanas apjomi pakāpeniski samazinās

3) Iespēju zona pastāv, bet 10 gadu laikā ražošana samazinājusies - **dārzeņi, kartupeļi, augļi, ogas, cūkgaļa**.

Mājputnu gaļa vienīgais izņēmums, kur ražošana palielinājusies.

Avots: ZM veidots pēc AREI un Eurostat datiem

Pašnodrošinājums pārsniedz 100% slieksni (izņemot cūkgaļu, mājputnu gaļu).

Patēriņā vidēji 20% sastāda pašu ražotais, pārējais ir imports.

Augļi un dārzeņi: 22 gadu laikā nemainīga **negatīvā bilance** - tirgū ir pieprasījums, ko nodrošina imports.

Pašu saražotais galvenokārt tiek **eksportēts** → izejvielu veidā (sivēni, teļi 6-8 mēn. veci, piens, graudi).

Lauksaimnieku nākotnes konkurētspējas pamats nav meklējams kādā no saimniekošanas sistēmām - **BIO** vai **KONVENCIONĀLĀ**

TAS = VESELA, AUGLĪGA AUGSNE un mūsu gudrība!

Līdzfinansē Eiropas Savienība

2027 Nacionālais attīstības plāns

LATVIJAS LAUKU KONSULTĀCIJU UN IZGLĪTĪBAS CENTRS

Lauku tīkls

Zemkopības ministrija